

Rapport

Topsport in Nederland (TiN) 2024

De eerste TiN-monitor

- Lisanne Balk | Amilia Aarnink | Maaïke Heerschop | Mark Melman | Niels Meulenbroeks | Agnes van Suijlekom
- Jan-Willem van der Roest (USBO, Universiteit Utrecht)

Topsport in Nederland (TiN) 2024

De eerste TiN monitor

Met medewerking van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Mulier Instituut

Lisanne Balk
Amilia Aarnink
Maaïke Heerschop
Mark Melman
Niels Meulenbroeks
Agnes van Suijlekom

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, september 2024
www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding: auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winsttoegmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Afkortingen & Begrippen

Afkortingen

TiN	Topsport in Nederland
NSO	Nationaal Sport Onderzoek
VTO	Vrijetijdsomnibus
TSKM	Topsportklimaatmeting

Begrippen

Indicator
Een beschrijving van een onderwerp dat relevant is binnen de Nederlandse topsport en waarop we ontwikkelingen in kaart brengen.

Inhoudsopgave

Topsport in Nederland (TiN) 2024

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
2 De TiN aanpak	8
2.1 Indeling indicatoren	8
2.2 Dataverzameling	14
2.3 Verdiepend onderzoek op specifieke thema's	16
2.4 Programmaraad	16
3 Voortgang op indicatoren	18
3.1 Maatschappelijke waarde	18
3.2 Prestatie	20
3.3 Fundament	25
3.4 Platformfunctie	34
3.5 Zichtbaarheid en bereik	41
4 Verdiepend onderzoek naar gelijkwaardigheid paralympische topsport	47
4.1 Achtergrond en aanpak	47
4.2 Resultaten en conclusie	47
5 Conclusie	49
5.1 Conclusies eerste TiN-monitor	49
5.2 TiN-rapportage 2025	51
Bronnen	53

Topsport in Nederland (TiN) 2024

Monitor Topsport in Nederland (TiN)

De nieuwe TiN-monitor biedt vanaf 2024 een doorlopende informatievoorziening over de stand van zaken in de Nederlandse topsport. De komende jaren volgen we de ontwikkelingen binnen de Nederlandse topsport aan de hand van een set indicatoren. Deze hebben we in samenspraak met organisaties uit de topsport opgesteld en zijn in ontwikkeling. Door de nieuwe opzet zijn de meeste resultaten in deze rapportage te zien als 0-meting.

Voortgang op indicatoren

- Maatschappelijke waarde: de Nederlandse bevolking is over het algemeen positief over topsport. Positieve factoren zijn met name nationale trots en de commerciële waarde van topsport. Over de thema's topsportcultuur, mensenrechten en mogelijke discriminatie is men minder positief.
- Prestatie: de verbreding van de definitie van topsport in het topsportbeleid van het ministerie van VWS, NOC*NSF en VSG draagt bij aan een breder palet aan topsportprestaties. Er is meer aandacht voor nationale topcompetities. Hoewel de positie op de medaillespiegel de afgelopen tien jaar is gestegen, geldt dat niet voor hoe trots Nederlanders hierop zijn.
- Fundament: in het huidige topsportbeleid is nadrukkelijk aandacht voor integriteit en een verantwoorde topsportomgeving. Ook topsportorganisaties zetten zich in voor een veilige topsportomgeving. In hoeverre de maatregelen bijdragen aan het welzijn van talenten, topsporters, coaches en anderen die in de topsport werken, is nog onduidelijk.
- Platform: vergeleken met 2020 hebben organisaties binnen gemeenten vaker aandacht voor topsport in hun lokale sportakkoord. Gemeentelijk topsportbeleid is vaak gericht op het inzetten van topsport(ers) voor maatschappelijke doeleinden, de organisatie van topsportevenementen en het ondersteunen van topsportverenigingen.
- Zichtbaarheid: het bereik van topsport is groot. Bijna de helft van de bevolking volgt dagelijks één of meer sporten via de media. Toch heeft een deel van de samenleving geen interesse in topsport. Een op de zes mensen kijkt nooit naar sport.

TiN-rapportage 2025

In het najaar van 2024 verzamelen we voor veel van de indicatoren data onder talenten, topsporters, coaches en bonden. Deze resultaten beschrijven we in de TiN-rapportage van 2025. Thema's waar we in deze rapportage nadrukkelijk aandacht voor hebben, zijn het welzijn van topsporters en coaches, duale carrière, veilig topsportklimaat en de inzet van topsport voor maatschappelijke doeleinden.

Inleiding

In deze TiN-rapportage 2024 beschrijven we de opzet van de nieuw vormgegeven monitor Topsport in Nederland en geven we inzicht in de stand van zaken in de Nederlandse topsport. In dit eerste hoofdstuk schetsen we de aanleiding, het doel en de opzet van deze rapportage.

Onderzoek naar topsport kan helpen bij het (door)ontwikkelen van het Nederlandse topsportbeleid. Maar veel onderzoeken naar (uiteenlopende) topsportonderwerpen worden vaak eenmalig en door verschillende partijen uitgevoerd. Onderzoek naar de Nederlandse topsport was daardoor versnipperd. Om beter zicht te krijgen op ontwikkelingen binnen de topsport hebben beleidsmakers behoefte aan een structurele monitoring van de Nederlandse topsport. Daarom hebben we de monitor 'Topsport in Nederland' (TiN) ontwikkeld.

In de TiN-monitor volgen we de ontwikkelingen in de Nederlandse topsport aan de hand van een set indicatoren. Deze indicatoren omvatten de thema's die relevant zijn voor het topsportbeleid en die we de komende jaren monitoren. De indicatoren beschrijven we in paragraaf 2.2.

De voortgang op deze indicatoren beschrijven in een jaarlijks terugkerende TiN-rapportage, waarvan dit de eerste is. Het is dan ook goed om te benoemen dat de TiN-monitor nog in ontwikkeling is. De komende jaren ontwikkelen we de opzet en indicatoren verder en vullen we deze aan. Deze eerste rapportage is te zien als 0-meting.

Het is voor veel indicatoren nu nog niet mogelijk om de voortgang te beschrijven, maar dit vullen we in volgende rapportages steeds verder aan. Het Mulier Instituut voert de TiN-monitor uit, in samenwerking met de USBO (Universiteit Utrecht), met financiële ondersteuning van het ministerie van VWS.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 presenteren we de verschillende indicatoren die we gebruiken om de ontwikkelingen in de Nederlandse topsport in kaart te brengen. Daarnaast beschrijven we de aanpak van de dataverzameling en de rol van de TiN-programmaraad. In hoofdstuk 3 staat de voortgang op de indicatoren centraal. In hoofdstuk 4 gaan we in op de resultaten van een verdiepend onderzoek naar de aantrekkelijkheid van de paralympische topsport. Tot slot beschrijven we de belangrijkste conclusies in hoofdstuk 5.

De TiN aanpak

In dit hoofdstuk beschrijven we de (indeling van) verschillende indicatoren die we monitoren binnen de TiN. Vervolgens gaan we in op de manieren waarop we deze data ophalen en verzamelen, lichten we toe in welke gevallen we aanvullend verdiepend onderzoek doen en beschrijven we de rol van de TiN-programmaraad.

2.1 Indeling indicatoren

Over de indicatoren

De indicatoren voor de TiN-monitor hebben we opgesteld aan de hand van (de monitoring van) het Nationaal Sportakkoord I en II, het Strategisch Kader Topsport 2032 en de Sportagenda 2032 van NOC*NSF.

In de monitoring bewegen we mee met de veranderingen in de topsport en het topsportbeleid. Dit betekent dat we mogelijk nieuwe indicatoren toevoegen aan de hand van actuele ontwikkelingen in de topsport. Hierin maken we ook gebruik van inzichten uit andere, eenmalige onderzoeken die momenteel worden uitgevoerd binnen de topsport (bv. het topsportcultuuronderzoek of de onderzoeksprojecten uit het MOOI-programma van ZonMw).

De complete set aan indicatoren die we als relevant zien, is groot en uiteenlopend. Om hier structuur in aan te brengen en de set overzichtelijk te houden, maken we gebruik van de doelen uit het strategisch kader topsport (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023).

De overkoepelende ambitie binnen het strategisch kader is het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport. Dit wil men bereiken door in te zetten op vier doelen:

- breder palet aan topsportprestaties realiseren;
- beter maatschappelijk verantwoord organiseren van topsport;
- beter benutten van het platform van de topsport door publieke en private organisaties;
- vergroten van de zichtbaarheid en het bereik van de topsport.

De indicatoren hebben we ingedeeld naar deze vier doelen en de overkoepelende ambitie.

De indicatoren zijn waar mogelijk kwantitatief van aard en bestaan in sommige gevallen uit meerdere variabelen of cijfers. In enkele gevallen geven we de voortgang op indicatoren weer met kwalitatieve data.

We hebben indicatoren alleen meegenomen als aannemelijk is dat deze over een langere periode relevant zijn. Mogelijk voegen we in de toekomst nog indicatoren toe als er relevante ontwikkelingen plaatsvinden binnen de Nederlandse topsport.

Wat is een indicator?

Een indicator voor de TiN is een beschrijving van een onderwerp dat relevant is binnen de Nederlandse topsport en waarop we ontwikkelingen in kaart brengen. Een indicator is meestal een overkoepelend onderwerp (bv. welzijn van topsporters) dat bestaat uit meerdere variabelen of cijfers (o.a. lichamelijke en mentale gezondheid, financiële zekerheid en tevredenheid over de trainingssituatie).

Hieronder beschrijven we de indicatoren, opgedeeld in de vier doelen en de overkoepelende ambitie. De voortgang op deze indicatoren is terug te vinden in hoofdstuk 3.

Vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport (= 'maatschappelijke waarde')

In het strategisch kader topsport staat het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport als overkoepelende ambitie beschreven (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023). De vier doelen moeten samen bijdragen aan deze ambitie.

Om iets te kunnen zeggen over de voortgang op deze ambitie en de maatschappelijke waardering van topsport in kaart te brengen hebben we een verschillende indicatoren opgesteld. Aan de hand hiervan kunnen we veranderingen in maatschappelijke waarde volgen over de tijd (zie [tabel 2.1](#)).

Tabel 2.1

Indicatoren 'maatschappelijke waarde'

Indicator	Toelichting	Bron
Perceptie van maatschappelijke waarde van topsport*	MESSI-onderzoek, maatschappelijke waarde in tien clusters. Waar mogelijk aangevuld met 'ervaren waarde' van topsport.	TiN-vragenlijst onder panel (Nationaal Sportonderzoek, NSO)
Willingness-to-pay	Willingness-to-pay van sport ten opzichte van andere sectoren.	TiN-bevraging via NSO

* Resultaten/voortgang beschreven in deze rapportage.

Breder palet aan topsportprestaties realiseren (= 'Topsportprestaties')

De waarde van topsportprestaties bestaat uit meer dan alleen het resultaat (de medaille) of het niveau waarop dat resultaat wordt behaald. Prestaties zijn uiteraard onlosmakelijk verbonden met topsport, maar topsport bestaat uit meer aansprekende en inspirerende aspecten dan alleen mondiale medailles. Naast de internationale medaillespiegel kijken we daarom naar de waardering van verschillende topsportprestaties en -resultaten en naar het niveau van nationale teamcompetities. De individuele indicatoren staan in [tabel 2.2](#).

Tabel 2.2

Indicatoren 'topsportprestaties'

Indicator	Toelichting	Bron
Medaillespiegel*	Mondiale relatieve medaillespiegel (Olympische en Paralympische Spelen en WK's).	Gracenote, RIVM-kernindicator
Mate van trots op prestaties van Nederlandse (paralympische) topsporters*	Mate van trots en waardering van verschillende typen sportprestaties (los van medailles).	TiN-vragenlijst via NSO, Vrijtijdsomnibus (VTO)
Niveau van Nederlandse topsport ten opzichte van wereldtop*	Inschatting van het niveau van nationale teamcompetities, nationale teams en een selectie van individuele sporten ten opzichte van wereldtop	Deskresearch internationale ranglijsten, TiN-vragenlijst team topsportverenigingen

* Resultaten/voortgang beschreven in deze rapportage.

Maatschappelijk verantwoord organiseren van topsport (= 'fundament')

Bij dit doel gaat het om de cultuur, normen en waarden die men binnen de topsport nastreeft. Thema's zoals het welzijn, de persoonlijke ontwikkeling en het carrièreperspectief van sporters en mensen die in de topsport werken, zijn hierbij belangrijk. Ook integriteit en een veilig topsportklimaat zijn onderwerpen die horen bij het maatschappelijk verantwoord organiseren van topsport.

Bij dit doel horen relatief veel indicatoren. We hebben ze daarom ingedeeld in twee categorieën:

- indicatoren die horen bij een verantwoord topsportklimaat: denk aan het mentale en fysieke welzijn van sporters en coaches, de waardering van de topsportomgeving of ervaringen met grensoverschrijdend gedrag;
- indicatoren die horen bij de randvoorwaarden voor een verantwoorde organisatie van de topsport: denk aan tevredenheid over opleidings- en topsportprogramma's, het carrièreperspectief van coaches of de organisatiekracht van topsportverenigingen.

De individuele indicatoren staan in [tabel 2.3](#) (verantwoord topsportklimaat) en [tabel 2.4](#) (randvoorwaarden).

Tabel 2.3

Indicatoren voor ‘fundament’ – Verantwoord topsportklimaat

Indicator	Toelichting	Bron
Waardering van de topsportomgeving*	Waardering/ervaring verantwoorde en veilige topsportomgeving en grensoverschrijdend gedrag.	TiN-vragenlijst (oud)topsporters en talentvolle sporters
Welzijn van talentvolle sporters en topsporters*	Trainings-/wedstrijdsituatie, financiën, TiN-vragenlijst topsporters leefsituatie, mentaal welzijn, duale carrière/opleiding.	
Inspanningen op gebied van integriteit en verantwoorde topsportomgeving*	Inspanningen van bonden, NOC*NSF en andere (commerciële) topsport-organisaties.	TiN-vragenlijst onder TD's, coaches en TeamNL-centra, CVSN
Aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij CVSN*		CVSN
Ervaren gelijkheid in ontwikkelkansen talentvolle sporters	Inschatting huidige situatie en initiatieven	TiN-vragenlijst TD's, talentcoaches
Redenen voor beëindiging topsportloopbaan	Redenen/factoren die meespelen bij beëindigen topsportloopbaan	TiN-vragenlijst oud-topsporters
Belangenbehartiging topsporters	Bekendheid met en tevredenheid over belangenbehartiging (bv. AC)	TiN-vragenlijst topsporters

* Resultaten/voortgang beschreven in deze rapportage.

Tabel 2.4**Indicatoren voor 'fundament' – Randvoorwaarden voor een verantwoorde organisatie van topsport**

Indicator	Toelichting	Bron
Carrièreperspectief en welzijn topsport- en talentcoaches*	Tevredenheid over carrière(perspectief) en mate van erkenning.	TiN-vragenlijst coaches
Duale carrière en transitie*	Duale carrière/transitie voor zowel huidige als oud-topsporters. Stimulerende rol van omgeving, ondersteuning vanuit TeamNL@work en vergelijkbare organisaties of werkgevers.	TiN-vragenlijst (oud-)sporters, talenten en coaches
Effectiviteit/opbrengst van de trainer-coachopleiding	Instroom en gekwalificeerde uitstroom. Aantal onderwijsorganisaties en sportbonden die een coachopleiding aanbieden. Onderwijsinstellingen en bonden die zelfstandig opleiding aanbieden.	Vragenlijsten onder betrokken onderwijsinstellingen en bonden
Opleidingsniveau en kwalificatie van huidige coaches	Totaalaantal beroepsmatige coaches in talentontwikkeling en topsport.	TiN-vragenlijst TD's en coaches
Beoordeling/waardering van opleidings- en topsportprogramma's		TiN-vragenlijst TD's, (talent)coaches en talentvolle sporters en topsporters
Tevredenheid sporters over kwaliteit/niveau van trainer-coaches*		TiN-vragenlijst topsporters en talentvolle sporters
Aanstellingen (talent)coaches	Aantal fte en selectiecriteria.	TiN-vragenlijst TD's
Organisatiekracht topverenigingen*	O.a. inzet van menskracht (fte), financiële organisatie, niveau van spelers en trainer-coaches, bezoekersaantallen nationale teamcompetitie.	TiN-vragenlijst verenigingen topcompetities
Beschikbaarheid, kwaliteit en bereikbaarheid topsporttrainingsaccommodaties*	Beoordeling van de topsporttrainingsaccommodaties. Mate van gebruik topsporttrainingsaccommodatie.	TiN-vragenlijst TD's, TeamNL-centra, coaches, topsporters. Database sportaccommodaties, gemeenten met S- of S-1-topsportaccommodatie
Specialistische begeleiding in de topsport	Ervaren meerwaarde van specialistische begeleiding.	TiN-vragenlijst topsporters, talentvolle sporters, coaches, oud-topsporters
Totstandkoming en evaluatie van beleid	Evaluatie topsportbeleid binnen de bond, vereniging of ploeg.	TiN-vragenlijst TD's

* Resultaten/voortgang beschreven in deze rapportage.

Beter benutten van de platformfunctie van topsport (= 'platformfunctie')

Publieke en private organisaties kunnen het platform dat topsport biedt benutten om bij te dragen aan hun eigen doelen/vraagstukken. Het bereik en de zichtbaarheid van topsport biedt mogelijkheden om maatschappelijke thema's zoals vitaliteit, duurzaamheid of inclusie te adresseren.

Topsportevenementen zijn een belangrijk instrument om de platformfunctie van topsport te benutten. Indicatoren binnen deze pijler zijn gericht op het monitoren van de organisatie van topsportevenementen en de inzet op maatschappelijke doeleinden. Daarnaast kijken we breder naar de inzet van topsport(ers) (topsportprogramma's, commercieel, teamcompetities, paralympisch) voor maatschappelijke doeleinden.

De individuele indicatoren staan in [tabel 2.5](#).

Tabel 2.5

Indicatoren 'platformfunctie'

Indicator	Toelichting	Bron
Aantal en type topsportevenementen*		Coördinatie- en Informatiepunt Topsportevenementen (CIT), Respons, monitor evenementenstrategie, aangevuld met deskresearch
Aandeel en type evenementen dat inzet op maatschappelijke thema's buiten de sport (vitaliteit, duurzaamheid of inclusie)		Monitor podium topsportevenementen, eind 2024 afgerond
Aantal gecombineerde topsportevenementen paralympische en valide topsport*		CIT & Respons, aangevuld met deskresearch
Aandeel sportevenementen met publiek-private samenwerkingen		Mogelijk MOVES-project (WP2); verdere uitwerking in 2025
Aantal deelnemende gemeenten en bonden aan maatschappelijk activatieprogramma 'de oranje draad'	Aantal typen sport en evenementen dat is gekoppeld aan het programma. Programma start in 2024. Meting in 2025.	CIT
Inzet van topsport en topsporters voor maatschappelijke doeleinden	Inzet via topsportprogramma's, commerciële teams, teamcompetities. Motivatie en frequentie onder topsporters.	TiN-vragenlijst TD's, TiN-vragenlijst topsporters

Inzet op vergroten maatschappelijke waarde op lokaal niveau*	Inzet van topsport voor maatschappelijke doeleinden binnen gemeenten en provincies. Topsport in lokale sportakkoorden.	Analyse lokale sportakkoorden. Interviews casegemeenten. TiN-bevraging via VSG-panel
--	--	--

* Resultaten/voortgang beschreven in deze rapportage.

Vergroten van zichtbaarheid en bereik van topsport (= 'zichtbaarheid en bereik')

Bij de zichtbaarheid en het bereik gaat het om de verschillende manieren waarop de maatschappij bereikt kan worden via topsport. Zowel media als topsportevenementen spelen hierbij een belangrijke rol.

Indicatoren zijn gericht op het aandeel van de mensen en het type mensen dat topsport volgt via media en/of bezoekt, en over trends in dit volgedrag. De individuele indicatoren staan in [tabel 2.6](#).

Tabel 2.6

Indicatoren 'zichtbaarheid en bereik'

Indicator	Toelichting	Bron
Aandeel van de mensen en type mensen dat topsport volgt via media en/of bezoekt*	Volgedrag en waardering van topsport.	VTO, kernindicator RIVM
Trends in kijkcijfers van sport in media		Kijkcijfers stichting Kijkonderzoek
Diversiteit sportaanbod publieke kanalen*	Waar mogelijk verdeling in type sport en paralympische en valide topsport.	Kijkcijfers stichting Kijkonderzoek
Bereik van topsportevenementen (aantallen en type bezoekers)		CIT en monitor topsportevenementen
Bereik van topsporters via sociale media*	Globale inschatting van bereik van topsporters via sociale media voor de tien meest gevolgde sporten.	Sociale-mediakanalen topsporters

* Resultaten/voortgang beschreven in deze rapportage.

2.2 Dataverzameling

Om de voortgang op de indicatoren te meten halen we op verschillende manieren data op. Dit kunnen we opdelen in twee categorieën:

- data die we verzamelen in het kader van de TiN;
- data die al beschikbaar zijn en die we kunnen gebruiken om de voortgang op indicatoren te beschrijven.

TiN-dataverzameling

Voor een groot deel van de indicatoren moeten we herhaaldelijk nieuwe data ophalen onder doelgroepen uit de topsport. Uiteraard zijn hierbij de topsporters een belangrijke doelgroep, maar ook coaches, technisch directeuren van bonden, topsportverenigingen en de Nederlandse bevolking.

Het is niet haalbaar (en wenselijk) om elk jaar alle doelgroepen te bevragen. Hier hebben we een keuze in gemaakt, gebaseerd op relevantie, urgentie en praktische haalbaarheid. Die heeft geleid tot een meerjarenplan voor de dataverzameling. Deze planning biedt een structuur voor de terugkerende momenten waarop we bepaalde doelgroepen bevragen. Bij elk meetmoment komen vaste onderwerpen en thema's terug en is er ruimte voor aanvulling op basis van actuele ontwikkelingen.

In oneven jaren halen we data op bij verschillende organisaties die de 'topsportomgeving' vormen (topsportverenigingen, TeamNL-centra, gemeenten, provincies, media) en de Nederlandse bevolking. In 2023 zijn we gestart met de dataverzameling onder gemeenten en de Nederlandse bevolking.

In de even jaren verzamelen we data onder de doelgroepen die de 'topsport' vormen ((voormalig) topsporters, talentvolle sporters, coaches en technisch directeuren).

Een belangrijk verschil tussen de aanpak van de TiN en de monitoring van voorgaande jaren (waaronder de topsportklimaatmetingen) is de verbreding van het topsportlandschap. In eerder onderzoek lag de nadruk op de focussporten van NOC*NSF. In de TiN streven we ernaar de verschillende typen topsport mee te nemen, zoals de commerciële topsport, de ondersteunde topsport en de niet-ondersteunde topsport. We maken hierbij gebruik van de nieuwe definitie van topsport volgens de NLsportraad:

'Het toewerken naar en deelnemen aan sport op de hoogste (inter)nationale niveaus (hoofdtoernooien en topcompetities)'

In 2024 vindt de dataverzameling onder topsportdoelgroepen plaats in het najaar, na de Olympische en Paralympische Spelen. In [tabel 2.7](#) staat de meerjarenplanning.

Tabel 2.7**TiN-dataverzameling 2023-2026**

2023: topsportomgeving	2024: topsport	2025: topsportomgeving	2026: topsport
Nederlandse bevolking	Topsporters met A-, HP- of selectiestatus NOC*NSF	Nederlandse bevolking	Topsporters met A-, HP- of selectiestatus NOC*NSF
Gemeenten	Topsporters uit commerciële topsport	Teamtopsportverenigingen	Topsporters uit commerciële topsport
	Topsporters uit teamcompetities	Gemeenten en provincies	Topsporters uit teamcompetities
	Talentvolle sporters met NT- of IT-status NOC*NSF	TeamNL-centra	Talentvolle sporters met NT- of IT-status NOC*NSF
	Bonden (TD's)	Media	Bonden (TD's)
	Voormalig topsporters		Voormalig topsporters
	Topsport- en talentcoaches		Topsport- en talentcoaches

Overige beschikbare data

Voor een aantal indicatoren zijn al data beschikbare die we kunnen gebruiken om de voortgang te beschrijven. Dit kan gaan om openbare data, zoals kijkcijfers of het medailleklassement, of om data die zijn verzameld in het kader van andere onderzoeken (bv. op het gebied van topsportevenementen).

2.3 Verdiepend onderzoek op specifieke thema's

Naast de indicatoren die we monitoren en waarop we de voortgang over de tijd beschrijven, is er een aantal thema's waarop we verkennend of verdiepend onderzoek doen. Het doel van dit verdiepende onderzoek is inzicht krijgen in vraagstukken die we niet met enkele indicatoren kunnen beantwoorden. De resultaten van dit verdiepende onderzoek dragen bij aan de ontwikkeling van nieuwe indicatoren.

In de TiN-rapportage verwijzen we naar onderzoeken die elders of eerder zijn gepubliceerd. Niet eerder gepubliceerde onderzoeksresultaten lichten we uitgebreider toe.

In 2023 en 2024 hebben we verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de waarde en waardering van paralympische topsportprestaties. De resultaten beschrijven we in hoofdstuk 4.

2.4 Programmaraad

In 2023 is een TiN-programmaraad samengesteld. De programmaraad bestaat uit tien leden die verschillende organisaties en partijen uit de topsport

vertegenwoordigen. Bijvoorbeeld het ministerie van VWS, NOC*NSF, gemeenten, provincies, commerciële topsportorganisaties, kennisinstellingen, coaches en atleten.

De programmaraad heeft een adviserende rol bij het opstellen en selecteren van indicatoren, de dataverzameling en de rapportage. De leden van de programmaraad nodigen we tweemaal per jaar uit voor een bijeenkomst.

Voortgang op indicatoren

In dit hoofdstuk beschrijven we de voortgang op een deel van de indicatoren. Alleen de indicatoren waarvoor op dit moment recente gegevens beschikbaar zijn (17 van de 35) nemen we mee. De huidige resultaten zijn te zien als 0-meting. Als er eerdere gegevens beschikbaar zijn, beschrijven we ook de ontwikkelingen over de tijd.

3.1 Maatschappelijke waarde

Perceptie van maatschappelijke waarde van topsport

De perceptie van de maatschappelijke waarde van topsport kunnen we weergeven via het MESSI-model. De Universiteit Utrecht en het Mulier Instituut hebben in 2020 (0-meting) en 2021 (1-meting) een onderzoek volgens het MESSI-model uitgevoerd onder de Nederlandse bevolking (Van der Roest, et al., 2020; Van der Roest, Dopheide, Balk, Elling, & De Bosscher, 2022). Respondenten (n=1.507 in 2020; n=1.644 in 2021) kregen 64 stellingen voorgelegd die ze op een zevenpuntsschaal positief, neutraal, of negatief konden waarderen.

Bij nagenoeg alle 64 stellingen oversteeg de positieve waarde van topsport de negatieve waarde. Dit was met name duidelijk zichtbaar bij deze clusters (zie [figuur 3.1](#)):

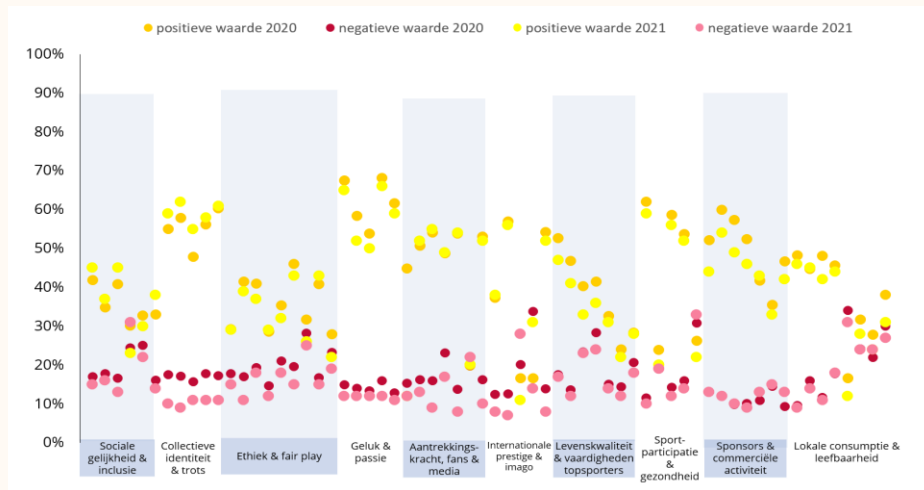
- collectieve identiteit & trots;
- geluk & passie;
- aantrekkingskracht, fans & media;
- internationale prestige & imago;
- sponsoring & commerciële activiteit.

Dit zijn de clusters die te maken hebben met 'feel-good'-factoren, nationale trots en de commerciële waarde van topsport.

Bij de clusters 'sociale gelijkheid & inclusie', 'ethiek & fair play' en 'lokale consumptie & leefbaarheid' liggen de positieve (geel) en negatieve attitudes (rood) dicht bij elkaar. Dit overlapt met de onderwerpen waar de laatste jaren relatief veel media-aandacht voor is (o.a. rondom topsportcultuur, mensenrechten en discriminatie).

Toch is ook op deze clusters het aandeel Nederlanders dat een positieve maatschappelijke waarde van topsport ziet hoger dan het aandeel dat een negatieve maatschappelijke waarde van topsport ziet.

Figuur 3.1
Waardering op 64 MESSI-stellingen door de Nederlandse bevolking

Bron: Van der Roest et al., 2022.

Deze overwegend positieve houding van Nederlanders tegenover topsport is ook zichtbaar in ander onderzoek (Melman, Out, & Balk, 2024). In dit onderzoek vroegen we een grote groep mensen (representatief voor de Nederlandse bevolking) naar de positieve en/of negatieve bijdrage van topsport aan de Nederlandse samenleving.

Het aantal positieve antwoorden was driemaal zo hoog als het aantal antwoorden met een negatieve lading. Het meest genoemde thema was de verbinding en saamhorigheid die topsport teweeg kan brengen. Daarnaast zagen Nederlanders het (mogelijke) effect op de gezondheid en de inspirerende waarde van topsport als positieve effecten. Een klein deel van de positieve antwoorden betrof de trots die men ervaart naar aanleiding van topsport.

De negatieve waarden van topsport die Nederlanders het meest ervaren, gaan voornamelijk over agressie en geweld en de kosten die dit met zich meebrengt. Ook de hoge salarissen van bijvoorbeeld voetballers ziet men als onnodig en oneerlijk.

Of Nederlanders positief of negatief zijn over topsport, hangt samen met bepaalde achtergrondkenmerken:

- Mensen die zelf sporten, zijn vaker uitgesproken over topsport, zowel positief als negatief.
- Theoretisch/academisch opgeleiden zijn vaker positief over topsport dan mensen met een praktische of beroepsopleiding.
- Jongeren (16-19 jaar) en ouderen (65-79) lijken kritischer over topsport dan andere leeftijdsgroepen. Zij benoemen vaker negatieve bijdragen van topsport.

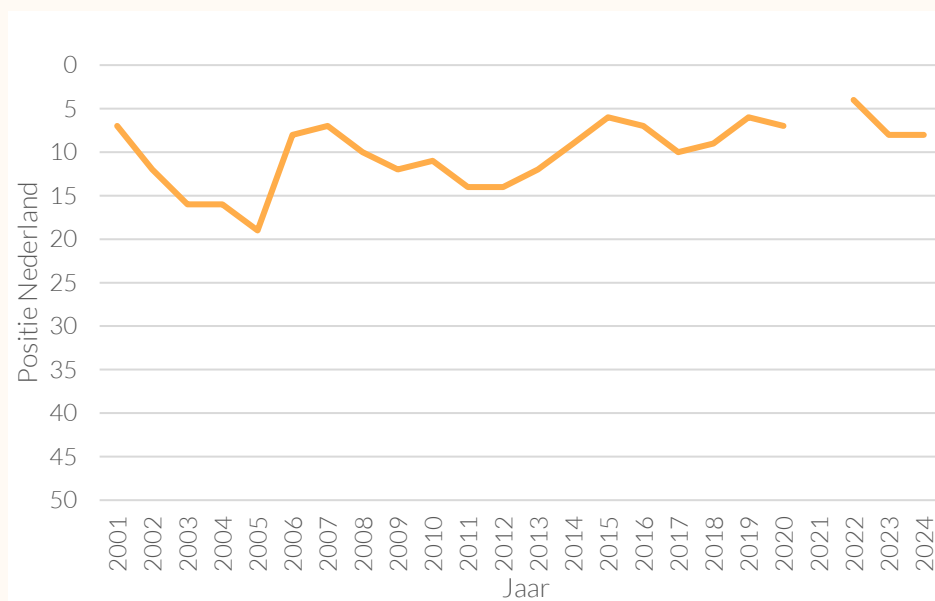
3.2 Prestatie

Medaillespiegel

● Olympisch

Op 1 januari 2024 stond Nederland op een achtste plaats op de internationale medaillespiegel voor olympische disciplines. Dit is gelijk aan het voorgaande jaar, en lager dan in 2022. Tussen 2001 en 2024 varieerde de plaats van Nederland op deze internationale medaillespiegel tussen de vierde en de negentiende plaats ([figuur 3.2](#)).

Figuur 3.2
Internationale Olympische medaillespiegel

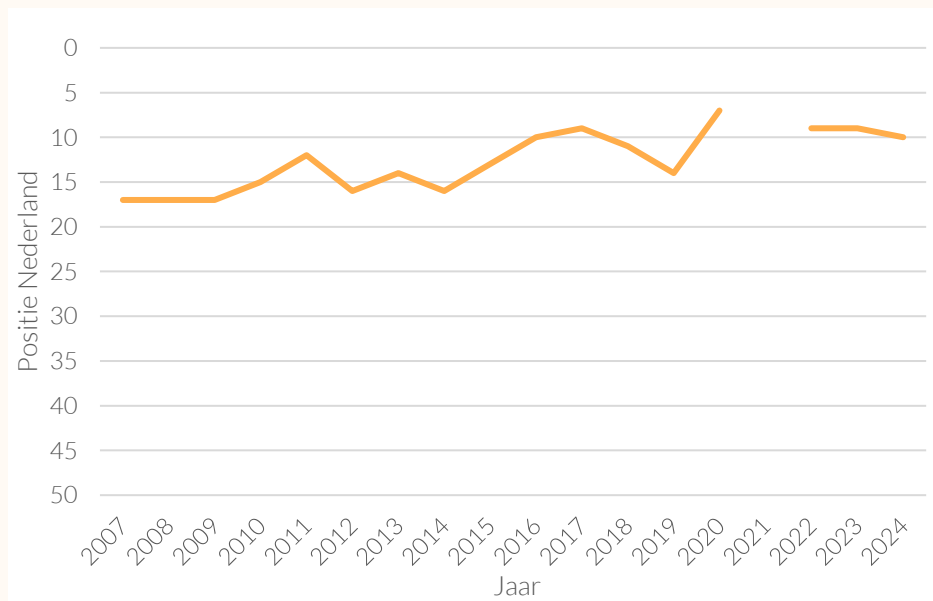

Bron: www.sportenbewegenin cijfers.nl/kernindicatoren/internationale-medaillespiegel

● Paralympisch

Op 1 januari 2024 stond Nederland op de tiende plaats op de internationale medaillespiegel voor paralympische disciplines. In 2023 was dit de negende plek. Vanaf 2007 zijn er data beschikbaar over de prestaties van de paralympische sporters in de paralympische disciplines op de wereldkampioenschappen. Tussen 2007 en 2024 varieert Nederland op deze internationale medaillespiegel tussen de zevende en zeventiende plaats ([figuur 3.3](#)).

Figuur 3.3
Internationale paralympische medaillespiegel

Bron: www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/internationale-medaillespiegel

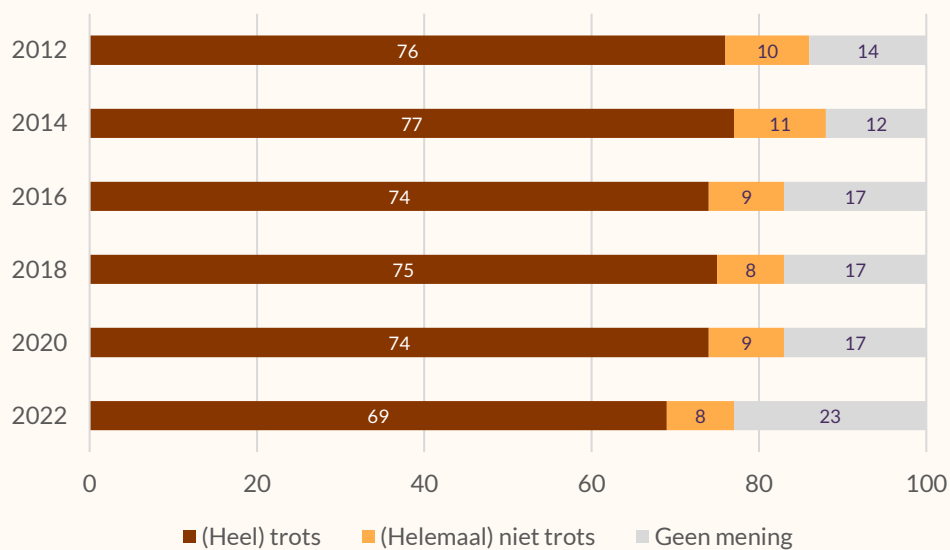
Mate van trots op prestaties van Nederlandse (paralympische) topsporters

Bijna zeven op de tien Nederlanders zijn trots op de prestaties van Nederlandse topsporters (69%, bevraagd in 2022, zie [figuur 3.4](#)). Direct na grote topsportevenementen is een toename te zien van de nationale trots (Van der Roest, Dopheide, Balk, Elling, & De Bosscher, 2022).

In de afgelopen tien jaar is mogelijk een licht dalende trend te zien in de mate van trots (Dalhuisen, Heijnen, & Hover, 2024) (zie [figuur 3.4](#)). Het aantal ondervraagde respondenten verschilt enigszins per jaar, van minimaal 2.970 respondenten (2020) tot maximaal 3.425 (2018).

Figuur 3.4
Hoe trots bent u op de prestaties van Nederlandse topsporters?

(in percentages, n=2.970-3.425)

Bron: Dalhuisen et al (2024).

De mate van trots hangt onder andere samen met de mate waarin men sport volgt via de media. Nederlanders van 65 jaar en ouder volgen relatief meer sport en zijn vaker trots op een sportmoment dan jongeren.

Het eigen sportgedrag van de Nederlanders lijkt op de trots nauwelijks invloed te hebben.

Over het algemeen zijn vrouwen trotser op de prestaties van vrouwelijke topsporters. Bij mannen is de trots op prestaties minder afhankelijk van geslacht. Een uitzondering is de gouden medaille van Epke Zonderland: hier zijn vrouwen net zo trots op als mannen (Van der Roest, et al., 2020).

Niveau van Nederlandse topsport ten opzichte van wereldtop

● Niveau nationale teamcompetities

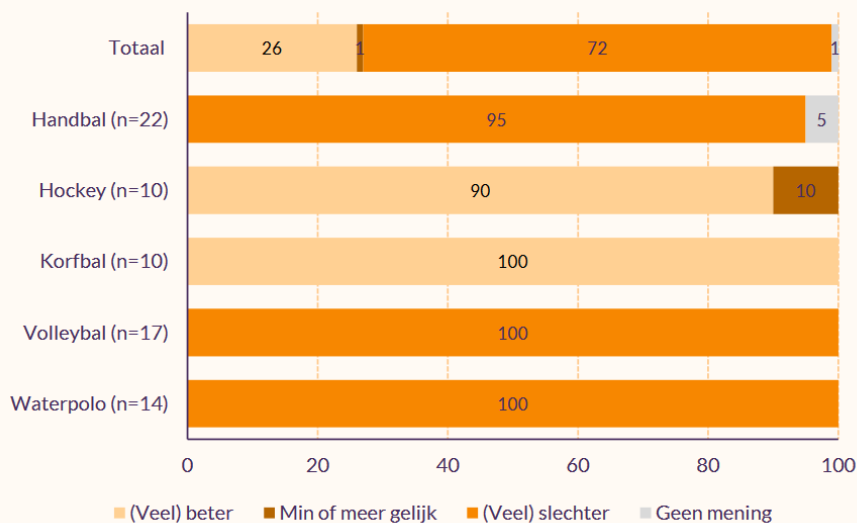
Naar aanleiding van het in 2022 opgestelde 'Plan van aanpak versterken topteamsportcompetities en topclubs 2032' (NOC*NSF, 2022) hebben we in 2023 onderzoek gedaan naar de organisatiekracht van de topclubs in de nationale topteamsportcompetitie van handbal, hockey, korfbal, volleybal en waterpolo (Dopheide, Heerschop, Balk, & Offereins, 2023).

Uit dit onderzoek blijkt dat bijna drie kwart van de topclubs de Nederlandse topcompetitie als (veel) slechter beoordeelt dan de topcompetities in de best presterende landen (72%; zie [figuur 3.5](#)). Opvallend hierin is de eenduidigheid per sport. Zo beoordelen nagenoeg alle handbal-, volleybal- en waterpolotopclubs de topcompetitie in Nederland als (veel) slechter dan die in andere landen. De hockey-

en korfbaltopclubs beoordelen de Nederlandse competitie juist als (veel) beter dan die in andere landen.

Figuur 3.5
Beoordeling nationale seniorentopcompetitie ten opzichte van de topcompetitie in de best presterende landen, totaal en per sport, volgens topclubs

(in percentages, n=73)

Bron: Dopheide et al (2023).

● Niveau nationale teams teamsporten

Om een inschatting te maken van het niveau van de nationale teams ten opzichte van de wereldtop beschrijven we voor negen teamsporten de posities op de wereldranglijst ([tabel 3.1](#)). Voor de meerderheid van de sporten bekleeden de damesteams een hogere positie dan de herenteams.

Tabel 3.1**Positie op wereldranglijst van nationale dames- en herenteams**

Sport	Dames	Heren	Combi	Bron
Basketbal	49	53		https://www.fiba.basketball/rankingmen (27 feb. 2024) https://www.fiba.basketball/rankingwomen (27 feb. 2024)
Cricket	15	15		https://www.icc-cricket.com/rankings/team-rankings/mens/t20i (2 juli 2024) https://www.icc-cricket.com/rankings/team-rankings/womens/t20i (2 juli 2024)
Handbal	5	23		https://archive.ihf.info/en-us/thegame/rankingtable.aspx (30 juli 2024) https://www.ihf.info/media-center/events/26th-ihf-womens-world-championship (30 juli 2024)
Hockey	1	1		https://www.fih.hockey/outdoor-hockey-rankings (29 juni 2024)
Korfbal	-	-	1	https://korfbal.sport/ranking/ (1 jan. 2024)
Rugby	16	27		https://www.world.rugby/rankings (8 juli 2024)
Voetbal	11	7		https://inside.fifa.com/fifa-world-ranking/men (14 juni 2024) https://inside.fifa.com/fifa-world-ranking/women (14 juni 2024)
Volleybal	8	13		https://en.volleyballworld.com/volleyball/world-ranking/men (8 juli 2024) https://en.volleyballworld.com/volleyball/world-ranking/women (8 juli 2024)
Waterpolo	3	-		Resultaat Olympische Spelen Parijs 2024 ¹ https://www.worldaquatics.com/competitions/2943/olympic-games-paris-2024/results?disciplines= (1 sept. 2024)

● Niveau individuele sporten

Voor individuele sporten is het door de vele onderdelen, categorieën en afstanden lastiger om een eenduidige inschatting te maken van het huidige niveau. Voor een selectie van meest gevolgde individuele sporten hebben we op basis van (gecombineerde) wereldranglijsten een inschatting gemaakt van het aantal Nederlandse sporters in de wereldtop.

¹ Voor waterpolo was geen betrouwbare, actuele informatie over positie op de wereldranglijst beschikbaar.

Tabel 3.2**Aantal Nederlandse sporters op wereldranglijst voor individuele sporten (juli 2024)**

Sport	Dames	Heren	Bron
Atletiek	4 in top 100	0 in top 100	https://worldathletics.org/world-rankings/overall-ranking/ (9 juli 2024)
Darts	8 in top 100	21 in top 100	https://www.pdc.tv/order-of-merit/pdc-order-merit (3 juli 2024) https://dartswdf.com/rankings/wdf-main-ranking-women (3 juli 2024)
F1	1 in top 17	1 in top 21	https://www.formula1.com/en/results.html/2024/drivers.html (7 juli 2024) https://www.goodwood.com/grr/race/modern/2024-f1-academy-standings/ (24 juni 2024)
Golf	0 in top 100	0 in top 100	https://www.owgr.com/current-world-ranking (7 juli 2024) https://www.rolexrankings.com/rankings (7 juli 2024)
Judo	21 in top 100	14 in top 100	Alle klassen samen. https://www.ijf.org/ (23 juni 2024)
Schaatsen allround	9 in top 100	8 in top 50	https://www.speedskatingnews.info/statistics/world-cup-standings?competitionType=WC&season=20232024&gender=m (10 mrt. 2024)
Tennis	1 in top 100	2 in top 100	https://www.atptour.com/en/rankings/singles (19 juli 2024) https://www.wtatennis.com/rankings/singles (19 juli 2024)
Wielrennen	23 in top 100	7 in top 100	https://www.procyclingstats.com/rankings/me/uci-individual (9 juli 2024)

3.3 Fundament

Veel van de indicatoren die horen bij het fundament, hebben we opgesteld in 2023. Hierover bevragen we de topsportdoelgroepen in 2024 voor het eerst. Deze resultaten volgen in de TiN-rapportage van 2025.

Voor een aantal indicatoren beschrijven we de meest recente resultaten uit de topsportklimaatmeting (Van der Roest, 2019) (laatste meting was in 2019). Bij deze meting hebben we alleen topsporters bevraged met een topsportstatus en die onderdeel waren van TeamNL, waardoor deze resultaten niet representatief zijn voor de hele topsport. Topsporters uit commerciële sporten en topsporters zonder status van NOC*NSF waren ondervertegenwoordigd.

Fundament – Verantwoord topsportklimaat

Waardering van de topsportomgeving

De waardering van de topsportomgeving heeft het RIVM in 2024 opgenomen als nieuwe kernindicator sport en bewegen. De eerste meting volgt in de TiN-rapportage van 2025.

In de topsportklimaatmeting (TSKM) van 2019 waardeerden topsporters die actief waren binnen een van de focussporten van NOC*NSF, hun topsportklimaat met een 7,2. 92 procent beoordeelde het topsportklimaat als voldoende. De waardering door coaches was vergelijkbaar, met een 7,1 en 88 procent voldoende (Van der Roest, 2019).

Welzijn van talentvolle sporters en topsporters

Recente gegevens over mentale en fysieke gezondheid van topsporters en talenten ontbreken. In 2024 vragen we zowel topsporters als talentvolle sporters naar hun mentale en fysieke welzijn. Deze resultaten beschrijven we in de TiN-rapportage van 2025.

Wat betreft financiële zekerheid gaf in de TSKM van 2019 bijna 30 procent van alle topsporters aan dat het inkomen onvoldoende was om van rond te komen. Voor topsporters met een selectiestatus lag dit percentage op 57 procent, voor topsporters met een A-status op 17 procent (Van der Roest, 2019).

Inspanningen op gebied van integriteit en verantwoorde topsportomgeving

Integriteit en een verantwoorde topsportomgeving krijgen steeds meer aandacht in het Nederlandse (top)sportbeleid. Deze toegenomen beleidsaandacht komt onder andere voort uit de bewustwording dat een veilige omgeving voor topsporters niet vanzelfsprekend is.

Uit diverse onderzoeken van de afgelopen jaren is gebleken dat topsporters uit allerlei sporten te maken hebben met integriteitsschendingen (Dopheide, Gudde, Elling, & Balk, 2022; Olfers & Van Wijk, 2021; Balk & Dopheide, 2021). Ook zijn in de media verschillende verhalen naar buiten gekomen over grensoverschrijdend gedrag in de topsport.² Het gaat hierbij om afwijkingen van de regels, waarden en normen in de sport, dopinggebruik, matchfixing, grensoverschrijdend gedrag en discriminatie.

Hoewel veel topsportorganisaties (zoals nationale of regionale trainingscentra of verenigingen) aandacht hebben voor integriteit, beschrijven we hier enkel de belangrijkste inspanningen op macroniveau op het gebied van integriteit in de (top)sport. De inspanningen zijn met name gericht op preventie van integriteitsschendingen.

² Zie bijvoorbeeld <https://nos.nl/artikel/2401744-mishandeling-en-machtsmisbruik-in-nederlandse-triatlon> en <https://nos.nl/artikel/2424416-roebond-schorst-technisch-directeur-na-rapport-over-onveilige-topsportcultuur>

● Voorlichtingsmodules voor topsporters

Sinds 2022 biedt NOC*NSF de voorlichting 'Integriteit voor topsporters' aan voor (talentvolle) topsporters. Het doel van deze sessie is om de gezamenlijke bewustwording over integriteit als topsporter te vergroten.

De sessie behandelt de (positieve) waarden van sport en de belangrijkste regels, risico's en tips rondom matchfixing, doping en grensoverschrijdend gedrag. Verder wordt een team of trainingsgroep aangemoedigd om open te spreken over twijfels, dilemma's en omgangsvormen. In een veilige setting, zonder een trainer of ander staflid.

In 2023 werden zestien van deze voorlichtingen gegeven. NOC*NSF streeft ernaar dit aantal te verhogen. Het is nog onduidelijk hoe deelnemers deze voorlichtingen waarderen en wat de (mogelijke) effecten of opbrengsten zijn.

● Inzet van integriteitsmanagers

Een van de ambities uit het huidige topsportbeleid is: 'Van integriteit als apart onderwerp en sluitstuk van topsportbeleid, naar integriteit als integraal onderdeel van een verantwoorde topsportcultuur' (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2023).

NOC*NSF wil het thema integriteit borgen binnen de sportbonden en heeft daarom integriteitsmanagers aangesteld. In 2023 begonnen vanuit NOC*NSF acht integriteitsmanagers bij twintig sportbonden. Per 1 mei 2024 zijn dit tien integriteitsmanagers, die samen 35 sportbonden bedienen. Deze sportbonden hebben zichzelf aangemeld voor een integriteitsmanager. Daarnaast zijn er zes sportbonden die eerder al een 'eigen' integriteitsmanager in dienst hadden. Zij hebben in 2023 ook de opleiding Integriteitsmanager Sport vanuit NOC*NSF gevolgd.

In totaal zijn er dus zestien integriteitsmanagers actief. Zij helpen sportbonden met preventie (bv. invoeren van de basiseisen en opstellen van een integriteitsplan) en opvolging geven aan casuïstiek. De integriteitsmanagers richten zich zowel op top- als breedtesport.

Voor de TeamNL-centra is er één integriteitsmanager (op vijf centra). De integriteitsmanager van TeamNL legt de focus op de integriteit van de interne werkorganisatie van de centra.

● Aandacht voor integriteit bij kader

In mei 2024 is de herijkte Kwalificatie Structuur Sport (KSS) 2024 vastgesteld. Een van de aanpassingen is dat pedagogiek en integriteit consistent in de KSS verwerkt zijn. Dit houdt in dat alle sportbonden verplicht zijn om in hun bondsopleidingen consistent aandacht te besteden aan pedagogiek en integriteit.

Trainer-coaches in de topsport zijn vaak vooral technisch geschoold. Deze aanpassing moet bijdragen aan de ambitie dat alle trainer-coaches op dit aspect

aantoonbaar bekwaam zijn. Er zijn momenteel geen data beschikbaar over de huidige mate van bekwaamheid op het gebied van pedagogiek en integriteit. Uit toekomstig onderzoek moet blijken of deze maatregel effectief is.

● **Adviesraad integriteit**

In 2023 verscheen het rapport 'Samen de lat hoger leggen' van Andersson Elffers Felix, in samenwerking met USBO, Mulier Instituut en Kennedy van der Laan (Van Veldhuisen, et al., 2023). Dit rapport gaat over de governance en het tuchtrecht voor een veilige en integere sport.

Aan de hand van de aanbevelingen uit deze rapportage heeft NOC*NSF een Adviesraad en Reglementencommissie opgezet. De missie van de Adviesraad omvat het waarborgen van een veilige en integere sport door beleidsmatig advies te verstrekken over het functioneren van de keten en de betrokken partijen (NOC*NSF, sportbonden, ISR en CVSN). In de Adviesraad zitten coaches, sporters en vertegenwoordigers van sportbonden.

De Adviesraad volgt beleidsmatig het proces van meldingen en opvolging van integriteitsschendingen binnen de georganiseerde sport. Het doel is niet alleen advies uit te brengen over het functioneren van de keten, maar ook gerichte aanbevelingen te formuleren voor verbeteringen.

Hierbij ligt de focus op procesniveau zonder betrokkenheid bij individuele meldingen. De Adviesraad moet de samenwerking en afstemming bevorderen tussen verschillende betrokken partijen in de keten. De eerste bijeenkomst van deze adviesraad is in de zomer van 2024.

● **Topsportcultuuronderzoek**

Onderzoeksbureau Verinorm is samen met verschillende onderzoeksinstituten bezig met de uitvoering van het topsportcultuuronderzoek. Dit grootschalige onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het ministerie van VWS en heeft als doel de factoren in kaart te brengen die de topsportcultuur bepalen of beïnvloeden. De resultaten van dit onderzoek worden verwacht in 2025.

● **Overige inspanningen**

Een andersoortige inspanning op het gebied van integriteit en verantwoorde topsportomgeving is het opnemen van het thema als vast onderdeel bij de jaarlijkse reviewgesprekken tussen bonden en NOC*NSF. Bij deze gesprekken is integriteit en sociale veiligheid sinds dit jaar een vast onderdeel.

Ook gaat er bij de Olympische en Paralympische Spelen in Parijs (2024) voor het eerst een vertrouwenspersoon mee. Deze persoon is dus fysiek aanwezig tijdens het evenement. Bij voorgaande edities van de Olympische en Paralympische Spelen was dit niet het geval.

Aantal meldingen van grensoverschrijdend gedrag bij CVSN

Jaarlijks publiceert het CVSN een jaarverslag met alle data die zij uit het Case Management Systeem Sport (CMSS) halen. Dit systeem is een centraal punt waar meldingen rondom grensoverschrijdend gedrag in de sport worden vastgelegd. Naast CVSN hebben sportbonden toegang tot dit systeem. In 2022 waren naast het CVSN 56 sportbonden en vier servicecontracten aangesloten op het CMSS.

In 2022 zijn in totaal 1.383 dossiers aangemaakt.³ Dit is een flinke stijging ten opzichte van de jaren daarvoor. In 2021 werden namelijk 873 dossiers aangemaakt, in 2020 en 2019 respectievelijk 828 en 712. Vóór 2019 kwam het aantal jaarlijkse dossiers niet boven de 500. De resultaten van 2023 zijn nog niet beschikbaar.

In elk dossier kan worden aangegeven op welk niveau van sport de gedragingen zich afspelen waarover de melder contact opneemt. Het aantal dossiers dat topsportniveau is aangemaakt, is in 2022 bijna op gelijke hoogte met 2020 ([tabel 3.3](#)), toen er veel meldingen uit de gymnastiek gedaan werden. In 2022 werden vanuit meer verschillende sporten meldingen gedaan.

Tabel 3.3
Aantallen CVSN-dossiers in de topsport (2019-2022)

	2019	2020	2021	2022
Topsport	54	179	141	165
Gehandicaptentopsport	2	3	5	9
Totaal	56	182	146	174

Bron: jaarverslagen CVSN. Jaarverslag van 2023 nog niet gepubliceerd.

Fundament – Randvoorwaarden voor een verantwoorde organisatie van topsport

Carrièreperspectief en welzijn onder topsport- en talentcoaches

Het carrièreperspectief van coaches kwam uit de TSKM naar voren als punt van zorg. In 2019 bleek dat veel coaches worstelen met het perspectief dat hun in Nederland wordt geboden. 30 procent van de coaches gaf aan een buitenlandse carrière te ambiëren.

34 procent van alle coaches beoordeelde hun carrièreperspectief als onvoldoende of slecht (zie [figuur 3.6](#)). 14 procent van de coaches vond de perspectieven in Nederland juist goed, terwijl 23 procent aangaf deze voldoende te vinden.

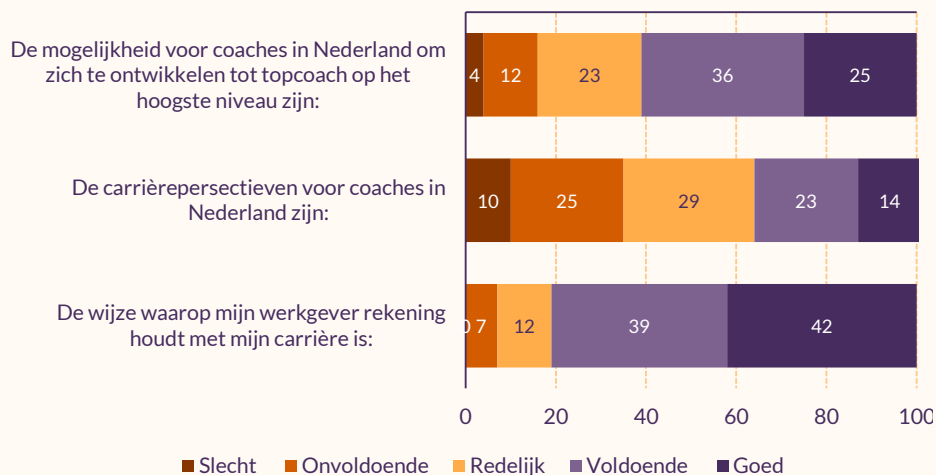
Veel coaches waren van mening dat Nederland achterblijft bij de mogelijkheden die hun wordt geboden in vergelijking met andere westerse landen. Gegevens over het

³ CVSN maakt per melder een dossier aan, ook als dit gaat over dezelfde situatie en/of dezelfde beschuldigde.

welzijn onder coaches en recentere gegevens over het carrièreperspectief volgen in de TiN-rapportage van 2025.

Figuur 3.6
Carrièreperspectief onder coaches uit 2019

(in percentages, n=136)

Bron: TSKM 2019.

Duale carrière en transitie

Met de toenemende aandacht voor de maatschappelijke waarde van topsport neemt ook de aandacht voor de maatschappelijke carrière van topsporters toe. Uit de TSKM (2019) blijkt dat 40 procent van alle ondervraagde topsporters van mening is dat de coach een stimulerende rol heeft bij het combineren van topsport en een maatschappelijke carrière (studie/werk). 33 procent van de sporters vindt dat de coach geen stimulerende rol heeft.

Wanneer het gaat om de transitie van topsport naar een maatschappelijke carrière, geeft ongeveer de helft van de actieve topsporters (51%) aan zich wel eens zorgen te maken over wat zij na hun sportcarrière gaan doen.

NOC*NSF biedt topsporters met een status een programma aan dat zich richt op de begeleiding van (oud-)topsporters bij de overstap van topsporter naar een volgende carrière. Dit programma, TeamNL@work, ervaarde in 2019 de ruime meerderheid van de deelnemers als erg positief en waardevol (Dopheide, 2020). Nieuwe cijfers over de mate waarin en de manier waarop topsport wordt gecombineerd met werk en/of opleiding volgen in de TiN-rapportage van 2025.

Tevredenheid sporters over kwaliteit/niveau van trainer-coaches

In de TSKM van 2019 beoordeelde het grootste deel van de topsporters de deskundigheid van de trainer-coach als voldoende of goed (92%). De

sociale/relatieve vaardigheden bleven hierbij wat achter. Hoewel drie kwart (75%) van de topsporters die als voldoende of goed beoordeelde, was hier sinds 2015 geen progressie zichtbaar (toen 76%) (Van der Roest, 2019).

Organisatiekracht topverenigingen

In 2023 hebben we onderzoek gedaan naar de organisatiekracht van de topclubs spelend in de nationale topteamsportcompetitie van handbal, hockey, korfbal, volleybal en waterpolo. 77 topclubs werkten mee aan dit onderzoek, waarin we verschillende aspecten van organisatiekracht onderzochten.

In dit onderzoek keken we naar de samenstelling van de teams, de trainer-coaches binnen de topclubs, de accommodaties/faciliteiten, de financiën, de publieke aandacht, de huidige en gewenste samenwerkingen en de ondersteuningsbehoeften binnen topclubs.

De resultaten staan in de rapportage 'Monitor top-teamsportcompetities: versterking van de nationale teamsportcompetities en de topclubs' (Dopheide, Heerschop, Balk, & Offereins, 2023). We geven hier de belangrijkste resultaten.

De organisatiekracht bij de topclubs in de Nederlandse topcompetities van handbal, hockey, korfbal, volleybal en waterpolo verschilt enorm per sport. Hockey lijkt het verst te zijn in organisatiekracht, handbal het minst ver.

De organisatiekracht van een topcompetitie lijkt samen te hangen met de inkomsten van de topverenigingen. Hockeyverenigingen hebben de hoogste inkomsten. Bij hockey is ook het niveau van de nationale competitie het hoogst vergeleken met het niveau wereldwijd (volgens de clubs zelf), krijgen wedstrijden de meeste bezoekers en landelijke media-aandacht en krijgen spelers en coaches het best betaald. Bij handbal is dit precies andersom.

De clubs in de topcompetities die nog minder ver zijn in professionalisering, hebben behoefte aan ondersteuning op onderdelen als financiën, media-aandacht, en accommodaties en faciliteiten. Die hulp kan bijdragen aan verdere professionalisering van deze topcompetities.

Bij handbal, korfbal, volleybal en waterpolo zien we verschillen in professionaliteit per onderdeel. De belangrijkste bevindingen per sport zijn:

- Handbal: gemiddeld de laagste inkomsten. Om verder te professionaliseren kunnen handbalverenigingen verbeteren op bezoekersaantallen bij wedstrijden en landelijke media-aandacht. Daarnaast zou het betalen van trainer-coaches en spelers én het opleiden van trainer-coaches kunnen bijdragen aan de professionalisering.
- Korfbal: het op een na hoogste aantal bezoekers bij wedstrijden, en de competitie krijgt na hockey de meeste landelijke media-aandacht. Voor verdere professionalisering kunnen korfbalverenigingen inzetten op het betalen van trainer-coaches en spelers. Het competitieniveau ligt wél al hoog in Nederland, want alle internationals spelen in de Nederlandse competitie.

- Volleybal: de enige sport waar de verenigingen gemiddeld meer inkomsten uit sponsoring halen dan uit contributie. Alle trainer-coaches krijgen betaald en ze hebben nagenoeg allemaal een opleiding gevolgd. Voor verdere professionalisering moet de sport vooral inzetten op het verhogen van het competitieniveau.
- Waterpolo: op een na laagste inkomsten. Voor verdere professionalisering kunnen waterpoloverenigingen inzetten op de bezoekersaantallen en het inzetten van topteams voor maatschappelijke doeleinden. Daarnaast kan het opleiden van trainer-coaches bijdragen aan de professionalisering.

Beschikbaarheid, kwaliteit en bereikbaarheid topsporttrainingsaccommodaties

Veel van de Nederlandse topsporttrainingsaccommodaties die gebruikt worden voor topsport- (S) en opleidingsprogramma's (S-1) zijn onderdeel van een van de vijf TeamNL-centra. Daarnaast bestaat er een Nationaal Topsport Centrum (NTC) en Topsport Talentscholen (TT's).

● TeamNL-centra

In Nederland zijn vijf TeamNL-centra. Dit zijn (topsport)organisaties die door NOC*NSF zijn geaccrediteerd om de dagelijkse trainingssituatie voor topsport-, opleidingsprogramma's te faciliteren. Deze teamNL centra bevinden zich in Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Eindhoven en Heerenveen ([figuur 3.7](#)). De TeamNL-centra bieden faciliteiten en diensten voor de TeamNL- (talent)programma's die onder regie van de betrokken sportbond staan.

- Op TeamNL-centrum Sportcentrum Papendal nabij Arnhem worden veertien verschillende sporten beoefend: atletiek, baanwielrennen, badminton, BMX, dammen, handbal, handboogschieten, hockey, judo, korfbal, rolstoelbasketbal, skiën en snowboarden, tafeltennis, volleybal, motorcross, schaken en schermen.
- TeamNL-centrum BrabantSport in Eindhoven richt zich de komende jaren op vier kernsporten: zwemmen en wielrennen met alle verschillende disciplines, turnen en urban sporten.
- TeamNL-centrum Topsport Amsterdam faciliteert topsportprogramma's voor basketbal, boccia, honkbal, langebaanschaatsen, roeien, rolstoelrugby, softbal, turnen en zwemmen.
- TeamNL-centrum Metropool in gemeenten Den Haag, Rotterdam en Dordrecht richt zich vooral op (beach)volleybal en watersport.
- TeamNL-centrum Topsport Noord in Heerenveen richt zich op de sporten schaatsen, turnen, zwemmen en judo.

● Nationale Topsport Centra (NTC's)

De afgelopen jaren bestonden er meerdere NTC's, maar deze programma's zijn inmiddels (of worden op korte termijn) onderdeel van verschillende teamNL centra. Alleen het NTC tennis in Amstelveen blijft bestaan ([figuur 3.7](#)).

Naast dit NTC zijn er op veel plekken in Nederland Regionale Training Centra (RTC's) in allerlei sportdisciplines te vinden.

● **Topsport Talentscholen (TT's)**

Nederland heeft dertig TT's verspreid over het hele land ([figuur 3.7](#)). Ze hebben een licentie gekregen van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om voor leerlingen met een NOC*NSF-status/KNVB-beloftestatus school en topsport te combineren. Het lesrooster stemmen ze zo veel mogelijk af op de wensen, behoeften en het sportprogramma van het talent.

Figuur 3.7
Overzicht TeamNL-centra, Nationale TopsportCentra (NTC's) en Topsport Talentscholen (TT's) in Nederland in 2023

1) Topsport Noord	13) CSG Het Noordik	26) SSgN
2) Topsport Amsterdam	14) OSG Echnaton	27) Rodenborch College
3) TeamNL Centrum Metropool	15) Het Calandlyceum	28) Graaf Engelbrecht
4) Sportcentrum Papendal	16) Haarlemmermeer Lyceum	29) Koning Willem II College
5) BrabantSport	17) CVO 't Gooi	30) RSG 't Rijks
6) NTC Tennis	18) Het Stedelijk Lyceum	31) Scheldemond College
7) OSG Willem Blaeu	19) Veluws College	32) Sint-Joris College
8) Topsport Talentschool Groningen	20) Leonardo College	33) College Den Hulster
9) OSG Sevenwolden	21) Scala College	34) Het College Weert-Cranendonck
10) Carmelcollege Emmen	22) Segbroek College	35) Trevianum
11) Tabor College	23) NUOVO Scholen	36) DaCapo College
12) Thomas a Kempis College	24) Beekdal Lyceum	
	25) Thorbecke Voortgezet Onderwijs	

Bron: Expertisecentrum Voortgezet Onderwijs en Topsport (2023).Kaartvervaardiging: Mulier Instituut (MI), 2023.

● Beoordeling kwaliteit

De beoordeling van de trainings- en wedstrijdaccommodaties in de TSKM kent een stijgende lijn. Waar in 1998 nog 5 procent van de topsporters de beoordeling 'goed' gaf voor de kwaliteit van de wedstrijdaccommodaties, lag dat percentage in 2019 op 54.

In [tabel 3.4](#) is de tevredenheid van topsporters te zien over de kwaliteit, beschikbaarheid en bereikbaarheid van topsportaccommodaties. De waardering voor de trainingsaccommodaties onder topsporters en talenten die trainen op een TeamNL-centrum (destijds CTO) was aanzienlijk hoger dan bij de overige topsporters en talenten.

Tabel 3.4
Beoordeling van de kwaliteit, beschikbaarheid en bereikbaarheid van verschillende faciliteiten

(in procenten, n=367)

Type accommodatie	% voldoende/goed
Kwaliteit trainingsaccommodaties	84
Beschikbaarheid trainingsaccommodaties	74
Bereikbaarheid trainingsaccommodaties	80
Kwaliteit krachttrainingsruimtes	77

Bron: TSKM 2019.

● Strategische VastgoedPlanning

In 2021 is onderzoek gedaan naar de topsportinfrastructuur. Uit het rapport kwam het advies naar voren om een strategische langetermijnplanning voor de (ver)bouw van sportaccommodaties op te stellen (Van der Heide & Brugmans, 2021).

In 2023 hebben NOC*NSF, TeamNL centra, VSG en VWS de Strategische Vastgoed Planning opgeleverd. Daarin beschrijven ze de huidige en gewenste situatie en de (ver)nieuwbouwplannen van gemeenten en private organisaties (Van der Heide & Smalberger, 2023).

3.4 Platformfunctie

Aantal en type topsportevenementen

Om een inschatting te maken van het aantal topsportevenementen dat in 2023 heeft plaatsgevonden hebben we gebruik gemaakt van de databases van Respons⁴ en het CIT⁵.

⁴ Zie <https://respons.nl/>

⁵ Zie <https://cit.sport.nl/statistieken>

Respons geeft een overzicht van alle sportevenementen en maakt geen onderscheid tussen top- en breedtesport. De inschatting van het aantal topsportevenementen baseren we op informatie over het type sportevenement (wedstrijd vs. sportief), het bereik van het evenement (bv. internationaal of regionaal), de eventuele status van een evenement (NK, WK) en de deelname van topsporters aan het evenement.

Het CIT biedt een overzicht van alle internationale topsportevenementen (bv. WK, EK, OKT) in Nederland. Ze nemen evenementen alleen mee als de organisator het evenement zelf aanmeldt en data aanlevert.

Op basis van de gegevens van Respons hebben er in 2023 139 topsportevenementen plaatsgevonden in Nederland ([tabel 3.5](#)). Ongeveer drie kwart daarvan bestond enkel uit wedstrijden voor topsporters. De overige evenementen waren gecombineerde evenementen met wedstrijden voor zowel topsporters als amateurs.

Ruim de helft van de topsportevenementen vond alleen buiten plaats, een op de drie uitsluitend binnen. Enkele evenementen vond indoor én in de buitenlucht plaats. De meeste topsportevenementen in 2023 duurden meerdere dagen.

Tabel 3.5
Achtergrondkenmerken topsportevenementen in 2023

(in aantallen en procenten)

	Aantal	Percentage
Topsportevenementen in 2023	139	100%
Evenementen voor topsporters	104	75%
Evenementen voor topsporters en amateurs	35	25%
Indoor evenementen	47	34%
Outdoor evenementen	89	64%
Evenementen met indoor en outdoor onderdelen	3	2%
Eendaagse evenementen	31	22%
Meerdaagse evenementen	108	78%

Bron: Respons, 2023. Bewerking: Mulier Instituut, 2024.

Het afgelopen jaar vonden in provincie Zuid-Holland de meeste topsportevenementen plaats (26 evenementen). Noord-Holland en Noord-Brabant completeren de top drie (respectievelijk 22 en 19 evenementen). Topsportevenementen vonden het minst vaak plaats in Zeeland (drie), Flevoland (vier), Groningen (vier) en Utrecht (vier).

Ongeveer de helft van de topsportevenementen was het afgelopen jaar gratis te bezoeken. Dit was vaker het geval bij meerdaagse evenementen en evenementen in de buitenlucht.

Op basis van de beschikbare data is het niet mogelijk om betrouwbare uitspraken te doen over de ontwikkeling van het aantal topsportevenementen in Nederland in de afgelopen jaren. Het totale aantal sportevenementen (breedte- en topsport) is ten opzichte van de jaren voor corona licht gedaald (Dalhuisen, Heijnen, & Hover, 2024).

Aantal gecombineerde topsportevenementen paralympische en valide topsport

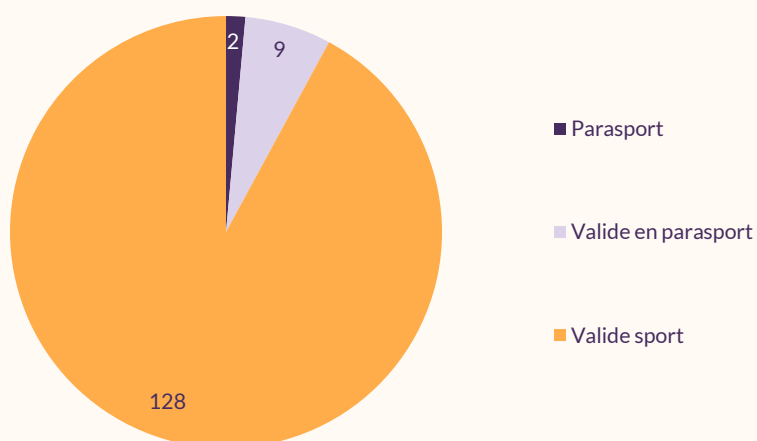
Uit een kwalitatief onderzoek onder een groep paralympische topsporters blijkt dat de sporters zelf graag deelnemen aan gecombineerde evenementen waar zowel valide als paralympische onderdelen op het programma staan. Dit draagt volgens hen bij aan de zichtbaarheid en aantrekkelijkheid van de paralympische sport (Heerschop, Balk, & Van Suijlekom, 2024).

In 2023 waren er in Nederland elf topsportevenementen gericht op paralympische sporten. Negen daarvan waren gecombineerde evenementen met valide topsport. Het gaat hierbij om topsportevenementen met aparte wedstrijden voor valide en paralympische topsporters. Twee topsportevenementen die in 2023 plaatsvonden in Nederland waren volledig gericht op paralympische sport. Dit waren de European Para Championships en het WK paramannen. De aantallen zijn gebaseerd op sportevenementdata van Respons en zijn een schatting.

Figuur 3.8

Aantal (gecombineerde) topsportevenementen in 2023 voor valide en paralympische topsporters

(in aantallen)

Bron: Respons, 2023. Bewerking: Mulier Instituut, 2024.

De topsportevenementen voor paralympische sporters waren vooral meerdaagse evenementen (tien van de elf). Vijf van de elf evenementen waren gratis toegankelijk. Paralympische topsportevenementen vonden het afgelopen jaar verspreid door heel het land plaats.

Inzet op vergroten maatschappelijke waarde op lokaal niveau

In het kader van de TiN hebben we onderzocht in hoeverre organisaties binnen gemeenten aandacht hebben voor topsport in hun lokale sportakkoord. Om te achterhalen wat deze organisaties doen om de maatschappelijke waarde van topsport te vergroten hebben we vier onderzoekslijnen gevolgd:

- zoekterminanalyse in de lokale sportakkoorden van gemeenten;
- deskresearch naar de lokale sportakkoorden van gemeenten;
- gesprekken met gemeenten die veel inzetten op topsport in hun lokale sportakkoord;
- bevraging van gemeenten via het VSG-gemeentepanel.

● Zoekterminanalyse

Voor de zoekterminanalyse hebben we herijkte lokale sportakkoorden van 314 van de 342 gemeenten geanalyseerd. We zochten op 33 verschillende zoektermen die te maken hebben met topsportbeleid. Vervolgens hebben we gemeenten gecategoriseerd als 'weinig tot geen aandacht' (0-2 keer benoemen van de zoektermen), 'enige aandacht' (3-10 keer) of 'veel aandacht' (>10 keer).

De meest genoemde zoektermen waren 'topsport' en 'talent' (minimaal één keer genoemd door respectievelijk 85% en 42% van alle gemeenten). Ruim zes op de tien gemeenten hebben enige tot veel aandacht voor topsport. Bijna vier op de tien gemeenten (37%) hebben weinig tot geen aandacht voor topsport ([figuur 3.9](#)).

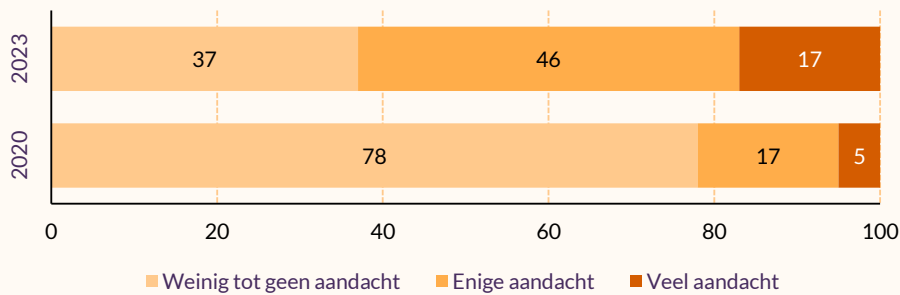
In 2020 voerde het Mulier Instituut een soortgelijke analyse uit. In [figuur 3.9](#) vergelijken we de aandacht voor topsport in de huidige lokale sportakkoorden met die in de lokale sportakkoorden uit 2020.

De aandacht voor topsport in de lokale sportakkoorden blijkt sterk gegroeid. In 2020 had slechts 22 procent van de gemeenten enige tot veel aandacht voor topsport in hun sportakkoord. Dit percentage is in 2023 gestegen naar 63 procent. Deze stijging is in lijn met de toename van aandacht voor topsport in het landelijke sportakkoord II van 2022 (t.o.v. sportakkoord I uit 2018).

Figuur 3.9

Aandacht voor topsport in sportakkoorden, vergelijking 2020 met 2023

(in procenten, n=290 (2020) en n=314 (2023))

Bron: Documentanalyse lokale sportakkoorden, 2023, Mulier Instituut.

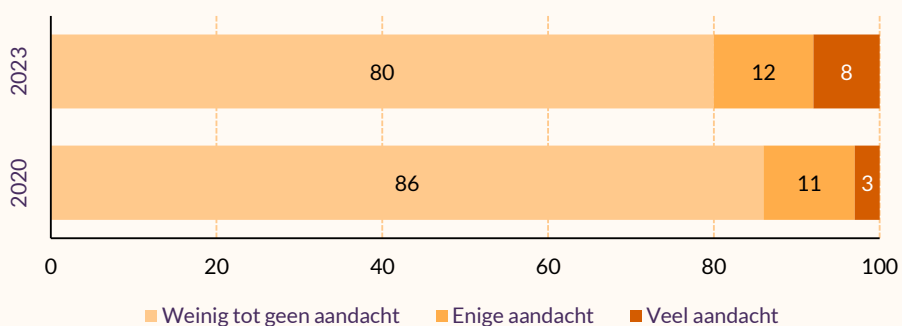
Vergeleken met topsport is er in de lokale akkoorden minder aandacht voor talent(ontwikkeling). Twee op de tien gemeenten hebben enige tot veel aandacht voor talent (**figuur 3.10**). Acht op de tien gemeenten hebben hier weinig tot geen aandacht voor.

Dit wil niet zeggen dat er in het algemeen weinig aandacht is voor talentontwikkeling, maar wel dat deze aandacht doorgaans niet vanuit (organisaties binnen) gemeenten komt. Aandacht voor talentontwikkeling is vaker belegd binnen regionale of provinciale organisaties.

Figuur 3.10

Aandacht voor talent in sportakkoorden vergelijking 2020 met 2023

(in procenten, n=290 (2020) en n=314 (2023))

Bron: Documentanalyse lokale sportakkoorden, 2023, Mulier Instituut.

● **Deskresearch lokale sportakkoorden**

Volgend op de zoektermenanalyse van de lokale akkoorden hebben we een inhoudsanalyse gedaan van de beleidsdocumenten of gemeentelijke sportakkoorden. We hebben dit gedaan voor de G5 (Amsterdam, Rotterdam, Den

Haag, Utrecht, Almere), voor gemeenten die een of meerdere topsportaccommodatie(s) hebben, en voor gemeenten die geen topsportaccommodatie hebben, maar wel twintig keer of vaker verwijzen naar topsport/talentontwikkeling.

Met deze selectiecriteria hebben we in totaal 21 sportakkoorden volledig geanalyseerd (Amsterdam, Almere, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Borne, Dordrecht, Hardinxveld-Giesendam, Heerenveen, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Medemblik, Nissewaard, Noordoostpolder, Raalte, Rotterdam, Tubbergen, Utrecht, Veere en Zaanstad).

Over het algemeen is duidelijk zichtbaar dat een gemeente in het lokale sportbeleid voornamelijk op hoofdlijnen beschrijft waar ze op wil inzetten. Concrete doelen en acties zijn weinig terug te vinden in de lokale sportakkoorden. Lokale sportakkoorden nemen overwegend de thema's en inhoud van het Nationaals Sportakkoord over.

In de lokale sportakkoorden ligt de focus voornamelijk op 'een betere benutting van het platform topsport'. Bijna alle gemeenten die topsport benoemen, herhalen dit in hun lokale sportakkoord, en zeker de helft van deze gemeenten vult dit aan met concrete actiepunten.

Er gaat relatief weinig aandacht uit naar de doelen 'meer aandacht voor maatschappelijk verantwoord presteren' en 'behoud en verrijking van waardevolle topsportprestaties'. Ook de commerciële en paralympische topsport spelen slechts een hele kleine rol in de lokale sportakkoorden.

● **Gesprekken met gemeenten**

We voerden gesprekken met drie gemeenten die in hun lokale sportakkoord veel aandacht hebben voor topsport. We stelden ze verschillende vragen om uiteindelijk antwoord te krijgen op twee vragen:

- Wat kunnen en willen gemeenten met topsport?
- Hoe verantwoorden gemeenten hun inzet op topsport?

Hieronder vatten we de belangrijkste bevindingen uit de gesprekken samen.

○ **Wat kunnen en willen gemeenten met topsport?**

In alle gemeenten ligt de focus op topsportevenementen en de side-events die hier vaak bij worden georganiseerd. Via deze evenementen en side-events willen gemeenten de topsport maatschappelijke impact geven.

De ambities van gemeenten voor topsport lopen erg uiteen. Eén gemeente wil de gemeente op de kaart zetten met grote topsportevenementen. De tweede wil blijven innoveren en koploper blijven op (top)sport. En de derde ziet de topsporters binnen de gemeente met name als ambassadeurs van een brede motorische ontwikkeling en genoeg bewegen.

○ Hoe verantwoord gemeenten hun inzet op topsport?

De verantwoording naar inwoners en organisaties gebeurt voornamelijk door met hen samen te werken en hen te betrekken bij het vormen van strategie en beleid. Alle drie de gemeenten investeren in of zoeken naar passend onderzoek om te achterhalen hoe inwoners en belanghebbenden over topsportevenementen of de inzet van de gemeente op topsport denken.

● Bevraging gemeenten via VSG-panel

In mei 2024 heeft het Mulier Instituut vragen over topsportbeleid laten meelopen het in VSG-panel. Dit bestaat uit sport(beleids)ambtenaren van gemeenten. In totaal hebben 125 gemeenten de vragenlijst ingevuld.

Een kwart van de gemeenten (24%) geeft aan beleid gericht op topsport en/of talentontwikkeling te hebben ([tabel 3.6](#)). Bij de gemeenten met meer dan 75.000 inwoners ligt dit aandeel hoger (54%). Een op de vijf gemeenten (19%) geeft aan dat er specifiek budget beschikbaar is in de huidige gemeentebegroting voor topsport en talentontwikkeling.

Tabel 3.6
Beleid gemeenten gericht op topsport en/of talentontwikkeling
(in procenten, n=125)

	Totaal	Gemeentegrootte		
		<25.000 inwoners	25.000-75.000 inwoners	>75.000 inwoners
Wel beleid	24	10	23	54
Geen beleid	76	90	77	46

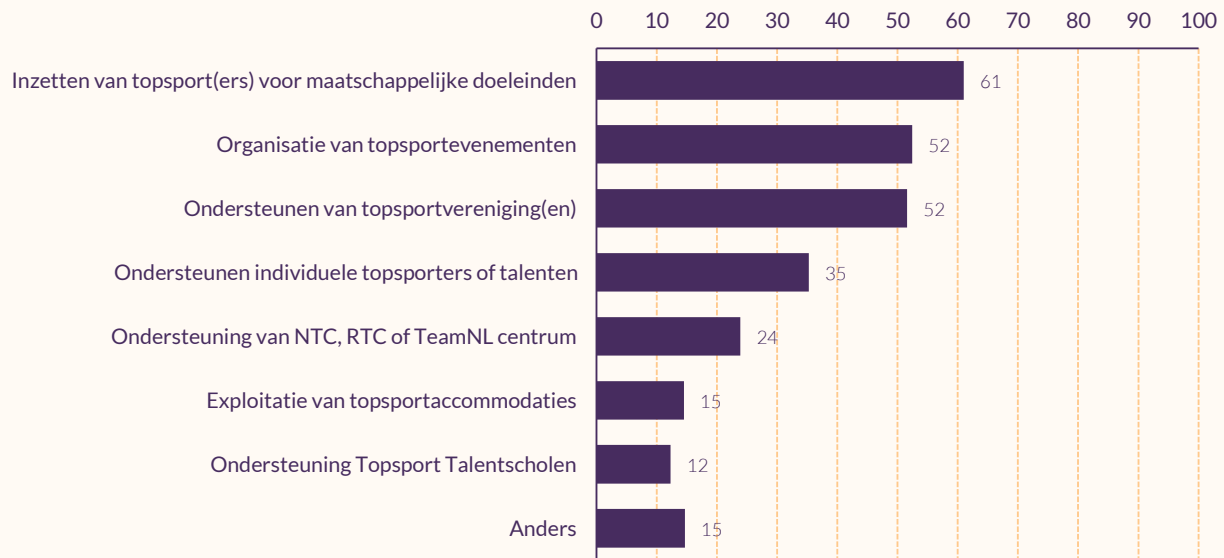
Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, mei 2024.

Een op de vijf gemeenten (18%) geeft aan dat topsport en/of talentontwikkeling een belangrijk aandachtsgebied is binnen de gemeente. De meeste gemeenten (61%) geven aan dat het inzetten van topsport(ers) voor maatschappelijke doeleinden de belangrijkste doelstelling is binnen de topsport/talentontwikkeling in de gemeente. Daarnaast zijn de organisatie van topsportevenementen (52%) en het ondersteunen van topsportvereniging(en) (52%) belangrijke doelstellingen ([figuur 3.11](#)).

Figuur 3.11

Belangrijkste doelstellingen gemeenten binnen de topsport/talentontwikkeling

(in procenten, n=23, maximaal drie antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, mei 2024.

Vier op de tien gemeenten (41%) zetten momenteel topsport(ers) in voor maatschappelijke doeleinden. Dit doen ze onder andere door topsporters in te zetten als ambassadeurs bij activiteiten, evenementen en campagnes en ze clinics en presentaties te laten geven.

Een kwart van de gemeenten (25%) ondersteunt (financieel of op een ander wijze) individuele topsporters en/of talenten. Hoe ze dat doen verschilt: ze verstrekken subsidies verstrekken, organiseren huldigen of begeleiden talenten.

3.5 Zichtbaarheid en bereik

Aandeel van en type mensen dat topsport volgt via media en/of bezoekt

● Sport volgen via de media

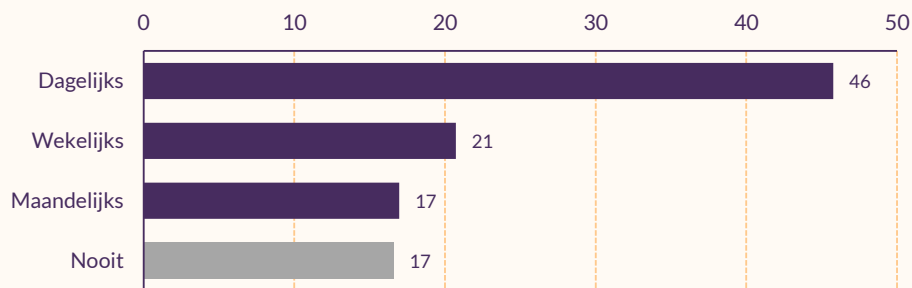
De media hebben een belangrijke rol bij het vergroten van de zichtbaarheid en het bereik van topsport. Uit recent onderzoek blijkt dat bijna de helft van de bevolking (46%) dagelijks één of meer sporten via de media volgt (Melman, Out & Balk, 2024; zie [figuur 3.12](#)). Een op de zes mensen kijkt nooit naar sport.

Voetbal en Formule 1 zijn de meest gevolgde sporten in Nederland. Hier kijken relatief meer mannen naar dan vrouwen. Naar schaatsen kijken relatief meer vrouwen dan mannen.

Figuur 3.12

Hoe vaak heeft u sport gevolgd in de afgelopen twaalf maanden via de media?

(in procenten, n=1.498)

Bron: Melman, Out & Balk, 2024.

Het populairste medium om topsport te volgen is televisie. Daarna gebruiken mensen (online) kranten of tijdschriften en sociale media het meest om sport te volgen. Vooral jongere groepen gebruiken sociale media om topsport te volgen. Voor de jongeren (16-19 jaar) en jongvolwassenen (20-34 jaar) is sociale media zelfs het meest gebruikte medium om topsport te volgen.

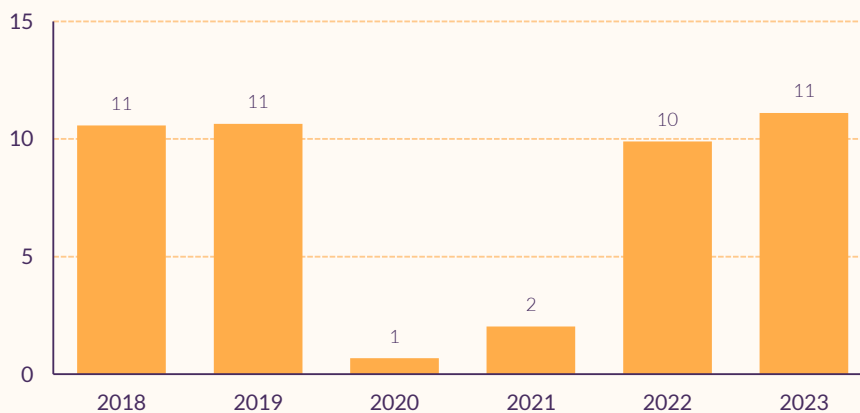
● **Evenementen bezoeken**

Het aantal bezoekers van (top)sportevenementen lag in 2022 net onder de 10 miljoen. Deze inschatting betreft het totale aantal bezoeken en gaat niet om unieke bezoekers. Een deel van de bezoekers bezoekt meerdere evenementen per jaar. In 2023 kwam het voorspelde aantal bezoeken boven de 11 miljoen uit ([figuur 3.13](#)) (Dalhuisen, Heijnen, & Hover, 2024).

Figuur 3.13

Aantal bezoeken aan sportevenementen per jaar (2018-2023)

(in miljoenen bezoekers)

Bron: Dalhuisen, Heijnen & Hover, 2024.

Diversiteit sportaanbod in de media

● Sportaanbod publieke kanalen

Het sportaanbod op tv bestaat voor een groot deel uit voetbal. Dit wordt dan ook veruit het meest gevolgd vergeleken met andere sporten. In de top 100 meest bekeken tv-programma's van 2023 zaten 26 sportuitzendingen (18x voetbal, 2x schaatsen, 2x Formule 1, 2x wielrennen, 1x Studio Sport Eredivisie en 1x Studio Sport). In 2022 waren de vijf meest bekeken programma's allemaal wedstrijden van het WK voetbal (Nationaal Media Onderzoek, 2023).

Het sportaanbod verschuift steeds meer van publieke tv-kanalen richting streamingdiensten en commerciële platforms (Nielsen Sports, 2021). Dit heeft een impact op de beschikbaarheid van populaire sportevenementen. Verschillende commerciële sporten zoals voetbal, Formule 1, tennis en darts worden steeds vaker door streamingdiensten en commerciële partijen uitgezonden (Tervoort, 2021). Dit betekent dat kijkers vaker moeten betalen om deze evenementen live te bekijken.

Dit maakt dat publieke omroepen hun focus verleggen naar nichesporten en sporten met een groeiende journalistieke relevantie, zoals vrouwenvoetbal en vrouwenwielrennen (KPMG, 2023).

Naast de verschuiving van sportevenementen naar commerciële aanbieders is een groeiende aandacht zichtbaar voor vrouwensport en paralympische sport. Vrouwensport krijgt steeds meer aandacht op publieke kanalen, met onder andere een speciale zender, W-Sport, die zich volledig richt op vrouwelijke sporters en competities (KPN, 2023).

Uit onderzoek blijkt dat bijna acht op de tien (79%) volwassen Nederlanders de Olympische Spelen in 2021 via de media hebben gevolgd. Bijna twee derde (64%) volgde de Paralympische Spelen van 2021 (Dopheide, Hover, & Balk, 2022). De best bekeken uitzending van de Olympische Spelen in 2021 trok een gemiddeld aantal kijkers van 1,6 miljoen. De best bekeken televisie-uitzending over de Paralympische Spelen trok gemiddeld 593.000 kijkers. In 2016 waren dit respectievelijk 3,2 miljoen en 383.000 kijkers.

Deze cijfers laten de groeiende interesse in paralympische sport zien, maar benadrukken ook het potentieel voor verdere groei en promotie van deze sporten op publieke kanalen. Vier op de tien Nederlanders zouden de Paralympische Spelen namelijk meer volgen als de media er meer aandacht aan besteedde (Dopheide, Hover, & Balk, 2022).

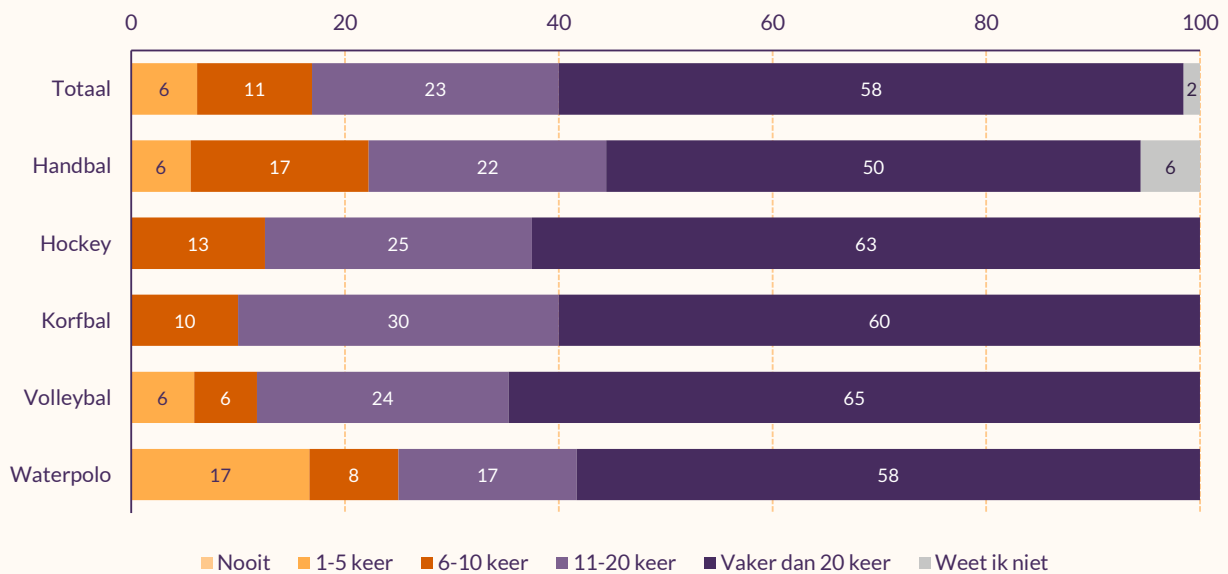
● Zichtbaarheid van nationale topteamcompetities in media

In [figuur 3.5](#) was te zien dat het niveau van de verschillende teamcompetities ten opzichte van de best presterende landen wereldwijd behoorlijk verschilt tussen de sporten. Waar hockey en korfbal zich kunnen meten met de wereldtop, is dit (volgens de verenigingen zelf) bij handbal, waterpolo en volleybal niet het geval. Dit verschil is niet terug te zien in de hoeveelheid regionale media-aandacht (zie [figuur 3.14](#)). In landelijke media-aandacht zien we dit verschil wel terug.

De mate waarin de topverenigingen het afgelopen seizoen landelijke media-aandacht hebben gehad, verschilt onderling sterk (zie [figuur 3.15](#)). Zo krijgen de hockeyverenigingen gemiddeld de meeste landelijke media-aandacht: de helft van de topverenigingen kreeg vaker dan twintig keer aandacht in de landelijke media. In geen van de andere sporten kregen verenigingen zoveel aandacht in de landelijke media. Veel verenigingen krijgen zelfs nooit landelijke media-aandacht. Dit is het geval bij (ruim) de helft van de handbal- (56%) en waterpoloverenigingen (50%).

Figuur 3.14

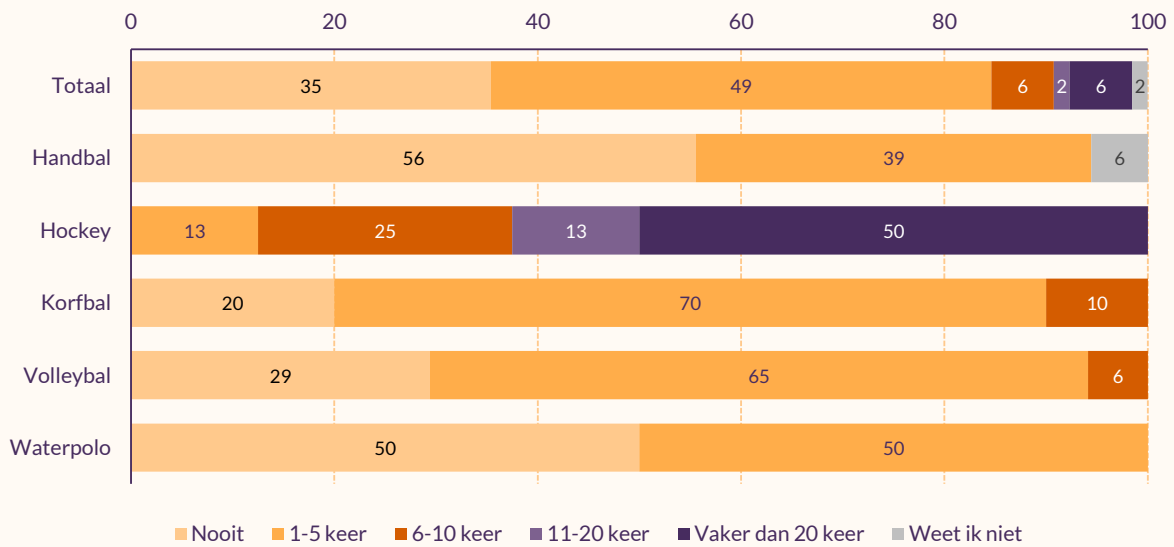
Mate waarin topverenigingen regionale media-aandacht hebben gehad tijdens het afgelopen seizoen
(in procenten, n=65)

Bron: Dopheide et al. (2023).

Figuur 3.15

Mate waarin topverenigingen landelijke media-aandacht hebben gehad tijdens het afgelopen seizoen
(in procenten, n=65)

Bron: Dopheide et al. (2023).

Zichtbaarheid van topsporters op sociale media

Door de komst van sociale media worden sport, en sporters, steeds zichtbaarder. Op tv worden de sportieve prestaties uitgezonden en dragen (korte) interviews bij aan de zichtbaarheid en beeldvorming van topsporters. Op sociale media kunnen topsporters zélf al hun dagelijkse bezigheden posten om zo inzicht te geven in het leven van een topsporter.

Topsporters kunnen persoonlijke verhalen delen, trainingssessies livestreamen of rechtstreeks communiceren met fans via platforms zoals X, Instagram en TikTok. Dit zorgt mogelijk voor een sterkere verbinding tussen sporters en hun fans, die zich meer betrokken voelen bij het leven en de prestaties van hun idolen. Zo bereiken sporters een heel andere doelgroep dan voor de tijd van sociale media.

Tegelijkertijd bieden sociale media topsporters de mogelijkheid om hun merk op te bouwen en hun persoonlijkheid buiten het veld te laten zien. Door regelmatig content te delen kunnen ze zichzelf positioneren als merk en sponsors aantrekken.

Een groot bereik op sociale media kan bijdragen aan de promotie van sportevenementen, het aantrekken van sponsors en het verhogen van de betrokkenheid van fans. Hoe groot het bereik is hangt samen met het aantal volgers op de verschillende sociale media.

In [tabel 3.7](#) staat een overzicht van het aantal volgers van een selectie van nationale topsportorganisaties en individuele topsporters die actief zijn op het platform

Instagram. Waar TeamNL met 239.000 en de KNVB met 168.000 volgers beide een redelijk bereik hebben, staat dit niet in verhouding tot het enorme bereik van sommige individuele topsporters. Topsporters die hun merk groots hebben weten uit te breiden komen tot miljoenen volgers op Instagram, wat voor deze sporters commercieel interessante mogelijkheden biedt.

Tabel 3.7
Aantal volgers van topsportorganisaties en topsporters op Instagram

Organisatie/sporter	Aantal volgers op Instagram * miljoen
TeamNL	0,24
KNVB	0,19
Memphis Depay	16,9
Virgil van Dijk	15,8
Frenkie de Jong	12,8
Max Verstappen	12,4
Xavi Simons	5,9
Jutta Leerdam	4,4
Rico Verhoeven	2,1
Lieke Martens	1,2
Mathieu van der Poel	1,2

Bron: Instagram (geraadpleegd juli 2024).

Verdiepend onderzoek naar gelijkwaardigheid paralympische topsport

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van een verdiepend onderzoek dat we onder paralympische topsporters hebben uitgevoerd. In gesprekken vroegen we hen naar hun mening en ideeën over de gelijkwaardigheid van de paralympische topsport aan de olympische topsport.

4.1 Achtergrond en aanpak

De paralympische topsport groeit. Er is steeds meer media-aandacht voor, er wordt meer onderzoek naar gedaan en ook in beleid is er meer aandacht voor. Toch blijft er een kloof bestaan tussen de posities van olympische en paralympische topsporters, met name op het gebied van media-aandacht en bekendheid bij het grote publiek.

De Nederlandse Sportraad schreef een advies aan de minister van Medische Zorg en Sport over het versterken van de positie van paralympische sporters en over het nastreven van gelijkwaardigheid. Het doel van ons onderzoek is om de mening van paralympische topsporters over de huidige gelijkwaardigheid van de paralympische en olympische topsport te onderzoeken. En hun ideeën om de paralympische topsport aantrekkelijker te maken voor fans, media en sponsors, als een stap naar gelijkwaardigheid.

Het onderzoek geeft antwoord op de onderzoeksvraag: hoe kan de paralympische topsport volgens de paralympische topsporter aantrekkelijker worden gemaakt?

We hebben tien semigestructureerde interviews gehouden en één semigestructureerd focusgroepgesprek. In totaal hebben we veertien paralympische topsporters gesproken.

De resultaten van dit onderzoek staan in de rapportage 'Naar gelijkwaardige paralympische topsport' (Heerschop, Balk, & Van Suijlekom, 2024). Hieronder geven we een samenvatting van de resultaten.

4.2 Resultaten en conclusie

De resultaten tonen overeenkomstige meningen van paralympische topsporters over hoe te komen naar meer gelijkwaardigheid voor de paralympische topsport. Volgens de paralympische topsporters wordt de paralympische topsport niet gezien als gelijk én niet als gelijkwaardig aan de valide topsport, maar is er wel een inhaalslag gaande.

Zichtbaarheid en bekendheid zijn van cruciaal belang voor de aantrekkelijkheid. Andersom zou een grotere aantrekkelijkheid van de paralympische topsport de zichtbaarheid en het bereik ten goede komen. Daarom moet volgens de paralympische topsporters vooral eerst worden ingezet op meer media-aandacht.

Vereenvoudiging van de classificatiecategorieën zou voordelig zijn en het combineren van para- en valide sportevenementen kan de aantrekkelijkheid vergroten.

Conclusie

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste conclusies over de opzet van de TiN en de indicatoren aan de hand van de vijf doelen. Daarnaast blikken we kort vooruit op de TiN-rapportage van 2025.

5.1 Conclusies eerste TiN-monitor

Ontwikkeling nieuwe TiN-monitor

De nieuwe TiN-monitor biedt vanaf 2024 een doorlopende informatievoorziening over de stand van zaken in de Nederlandse topsport. De komende jaren volgen we met de TiN-monitor de ontwikkelingen binnen de Nederlandse topsport aan de hand van een set indicatoren. Deze indicatoren hebben we in samenspraak met organisaties uit de topsport opgesteld en zijn nog in ontwikkeling. Als het nodig blijkt, vullen we deze de komende jaren verder aan.

Door de nieuwe opzet laten de resultaten van de huidige indicatoren in de meeste gevallen nog geen ontwikkeling over de tijd zien, maar een momentopname die te beschouwen is als 0-meting.

Maatschappelijke waarde | Maatschappelijke waarde van topsport niet alleen positief

Het MESSI-onderzoek laat zien dat de Nederlandse bevolking over het algemeen positief is over topsport. Dit is met name zichtbaar bij de clusters die te maken hebben met 'feel-good'-factoren, nationale trots en de commerciële waarde van topsport.

Bij de clusters 'sociale gelijkheid & inclusie', 'ethiek & fair play' en 'lokale consumptie & leefbaarheid', thema's die raken aan topsportcultuur, mensenrechten en discriminatie, is men minder positief.

Prestatie | Topsport is meer dan een mondiale medaille

Een van de doelen in het strategisch kader topsport is een 'breder palet aan topsportprestaties realiseren'. De verbreding van de definitie van topsport in het huidige topsportbeleid van het ministerie VWS, NOC*NSF en VSG is hierin op papier een eerste stap.

De topteamsportcompetities zijn actief op nationaal niveau, maar zijn in het nieuwe beleid onderdeel van de Nederlandse topsport. Het ministerie van VWS, NOC*NSF en VSG zetten in op het versterken van deze competities en clubs. Dit laat zien dat ook prestaties op nationaal niveau meetellen als topsport, en daarmee van maatschappelijke waarde (kunnen) zijn.

Bij het realiseren van een breder palet aan topsportprestaties streeft men naar het verleggen van de focus op mondiale medailles naar het waarderen van

topsportprestaties in brede zin. Hoewel het aannemelijk is dat dit streven kan bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijke waarde, is nog onvoldoende duidelijk op welke manier deze verandering in gang gezet gaat worden.

De positie op de medaillespiegel is de afgelopen tien jaar gestegen van een positie schommelend tussen de tiende en vijftiende plek naar een vaste plek in de top tien. Deze stijging is niet zichtbaar in de mate van trots op deze prestaties onder de Nederlandse bevolking. Men is ook niet uitgesproken negatiever over de Nederlandse topsportprestaties, maar de laatste jaren lijkt een iets grotere groep enigszins onverschillig tegenover de Nederlandse topsportprestaties te staan.

Fundament | Aandacht voor verantwoord topsportklimaat neemt toe, maar het effect is nog onduidelijk

In het huidige topsportbeleid is nadrukkelijk aandacht voor integriteit en een verantwoorde topsportomgeving. NOC*NSF zet hier onder andere op in door structureel voorlichtingen aan te bieden aan topsporters, integriteitsmanagers aan te stellen en integriteit op te nemen als onderdeel van de bondsopleidingen. Het CVSN speelt hierbij een centrale rol.

Ook is het creëren van een veilige, verantwoorde en prestatiegedreven omgeving voor sporters een van de pijlers in de nieuwe topsportstrategie van NOC*NSF. Het aantal meldingen bij CVSN het is de afgelopen jaren flink gestegen. Hoewel deze stijging laat zien dat grensoverschrijdend gedrag speelt binnen de topsport, is het niet waarschijnlijk dat dit sterk is toegenomen. Waarschijnlijk komt deze stijging door een toename van de meldingsbereidheid en de bewustwording onder betrokkenen.

Hoewel topsportorganisaties inspanningen leveren om een verantwoorde(re) topsportomgeving te creëren, is nog onduidelijk in hoeverre deze maatregelen effect hebben en bijdragen aan het welzijn van topsporters, coaches en anderen die in de topsport werken.

Platform | Gemeenten hebben vaker aandacht voor topsport

Vergeleken met 2020 hebben (organisaties binnen) gemeenten vaker aandacht voor topsport in hun lokale sportakkoord. Dit is mogelijk te verklaren door de grotere rol die topsport speelt in het Nationaal Sportakkoord II in vergelijking met het eerste sportakkoord.

Uit de inhoudelijke analyse van een selectie van lokale sportakkoorden blijkt namelijk dat veel gemeenten de globale hoofdlijnen van het landelijke sportakkoord overnemen. Slechts een deel van de gemeenten vertaalt dit naar concrete doelstellingen en acties.

Wanneer gemeenten eigen beleid hebben voor topsport, zijn het inzetten van topsport(ers) voor maatschappelijke doeleinden, de organisatie van topsportevenementen en het ondersteunen van topsportverenigingen de belangrijkste acties.

Het platform dat topsport biedt is duidelijk. Nederlanders kijken veel topsport via de media en bezoeken vaak evenementen. Maar beoogde trickle-down-effecten, zoals een toename van de sportdeelname, ontstaan doorgaans niet vanzelf. Hoewel er initiatieven zijn die inzetten op het vergroten van de platformfunctie (zoals het maatschappelijk activatieprogramma), is nog onduidelijk onder welke voorwaarden een topsportevenement maatschappelijke waarde heeft en hoe de platformfunctie kan worden vergroot.

In 2023 is het vierjarige MOVES-onderzoek gestart, waarin onder andere wordt onderzocht wat de voorwaarden zijn voor effectieve publiek-private samenwerkingen bij internationale topsportevenementen en hoe topsportevenementen optimaal bij kunnen dragen aan maatschappelijke doelen.

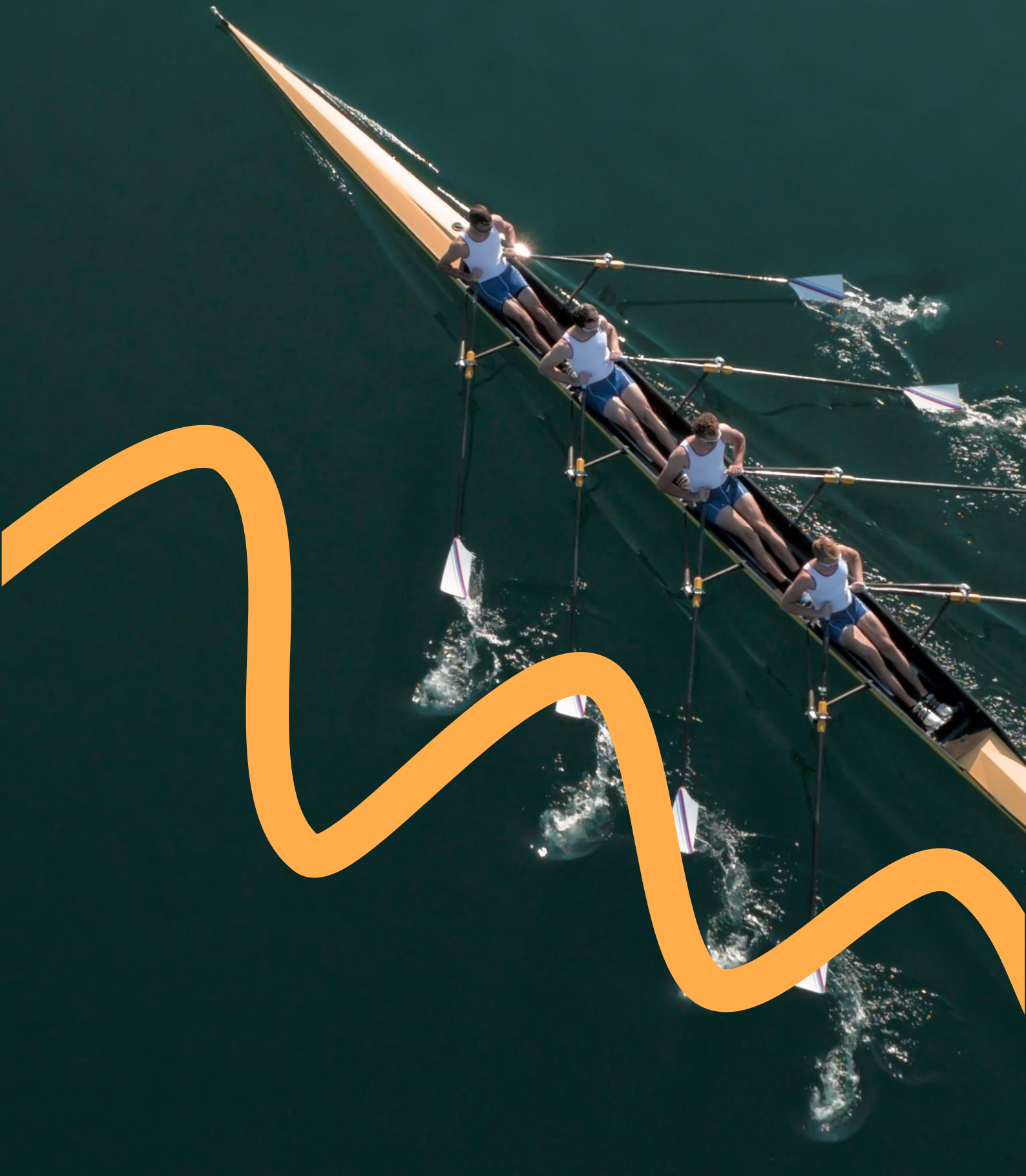
Zichtbaarheid | Topsport bereikt veel Nederlanders, maar niet iedereen

Bijna de helft van de bevolking volgt dagelijks één of meer sporten via de media. En het aantal bezoeken van sportevenementen (>11 miljoen bezoeken) is alweer terug op het niveau van voor de coronacrisis. Hoewel topsport voor veel mensen een belangrijke vorm van vermaak is, heeft ook een deel van de samenleving geen interesse in topsport. Een op de zes mensen kijkt namelijk nooit naar sport.

5.2 TiN-rapportage 2025

In het najaar van 2024 verzamelen we voor veel van de indicatoren data onder talenten, (voormalig) topsporters, coaches en bonden. De resultaten hiervan beschrijven we in de TiN-rapportage van 2025.

Thema's waar we in deze rapportage nadrukkelijk aandacht voor hebben, zijn het welzijn van topsporters en coaches, duale carrière, veilig topsportklimaat en de inzet van topsport voor maatschappelijke doeleinden.

Bronnen

- Balk, L., & Dopheide, M. (2021). *Dopinggebruik in de Nederlandse topsport*. Mulier Instituut.
- Dalhuisen, C., Heijnen, E., & Hover, P. (2024). *Nederlandse sportevenementensector 2024*. Mulier Instituut.
- Dopheide, M., Gudde, R., Elling, A., & Balk, L. (2022). *'Ik dacht destijds dat het normaal was'*. Mulier Instituut.
- Dopheide, M., Heerschop, M., Balk, L., & Offereins, T. (2023). *Monitor top-teamsportcompetities*. Mulier Instituut.
- Dopheide, M., Hover, P., & Balk, L. (2022). *Belangstelling en beleving Olympische en Paralympische Spelen Tokyo 2020*. Mulier Instituut.
- Heerschop, M., Balk, L., & Van Suijlekom, A. (2024). *Naar gelijkwaardige paralympische topsport*. Mulier Instituut.
- Heerschop, M., Balk, L., & Van Suijlekom, A. (2024). *Naar gelijkwaardige paralympische topsport. Door de ogen van de paralympische topsporter*. Mulier Instituut.
- Helder, C., Dortmans, C., Sijtsma, S., van Zanen-Nieberg, A., & Blaauw, H. (2022). *Hoofdpijnen Sportakkoord II, Sport versterkt*.
- KPMG. (2023). *Brancherapport topsport*.
- KPN. (2023). *KPN lanceert W-sport in Nederland*. Opgehaald van [overons.kpn: https://www.overons.kpn/nieuws/kpn-lanceert-w-sport-in-nederland/](https://www.overons.kpn.nl/nieuws/kpn-lanceert-w-sport-in-nederland/)
- Melman, M., Out, K., & Balk, L. (2024). *Volggedrag van topsport: een onderzoek naar volggedrag en waardering van topsport*. Mulier Instituut.
- Melman, M., Out, K., & Balk, L. (2024). *Wat betekent topsport voor de samenleving?* Mulier Instituut.
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2023). *Strategisch kader topsport 2032*. Opgehaald van <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2023/06/07/strategisch-kader-topsport-2032>
- Nationaal Media Onderzoek. (2023). *Kijkonderzoek jaar top 100 inclusief sport*. Opgehaald van Kijkonderzoek: <https://kijkonderzoek.nl/component/kijkcijfers/file,j1-1-1-p>
- Nielsen Sports. (2021). *5 factors shaping the future of sports marketing*.
- NOC*NSF. (2022). *Plan van aanpak versterken top teamsportcompetities en topclubs 2032*. Opgehaald van https://nocnsf.nl/media/6208/topteamsportcompetities_pva.pdf
- Olfers, M., & Van Wijk, A. (2021). *Ongelijke leggers: een onderzoek naar grensoverschrijdend gedrag in de gymnsport*. Verinorm.
- Tervoort, R. (2021). *Overzicht uitzendrechten per sport in Nederland*. Opgehaald van <https://www.sportnext.nl/media/overzicht-uitzendrechten-per-sport-in-nederland/>
- Van der Heide, M., & Brugmans, L. (2021). *Bouwen aan topsport*. Spoza BV.
- Van der Heide, M., & Smalberger, B. (2023). *Strategische VastgoedPlanning. Topsporttrainingsaccommodaties*. Spoza BV.

- Van der Roest, J. (2019). *Topsportklimaatmeting*. Opgehaald van <https://topsportklimaatmeting.sites.uu.nl/>
- Van der Roest, J., Dopheide, M., Balk, L., Elling, A., & De Bosscher, V. (2022). *Maatschappelijke waarde van de Nederlandse topsport*. Mulier Instituut.
- Van der Roest, J., Dopheide, M., Balk, L., Elling, A., De Bosscher, V., & De Rycke, J. (2020). *Maatschappelijke waarde van de Nederlandse topsport*. Utrecht University.
- Van Veldhuisen, A., Steenbergen, J., Elling, A., Stevens, V., Van Bottenburg, M., & Wilms, T. (2023). *Samen de lat hoger leggen*. Andersson Elffers Felix.

A large, thick, orange abstract graphic that starts at the top left, loops around, and then curves downwards towards the bottom right, resembling a stylized '3' or a calligraphic flourish.

Lisanne Balk
l.balk@mulierinstituut.nl

Amilia Aarnink
a.aarnink@mulierinstituut.nl

Maaïke Heerschop
m.heerschop@mulierinstituut.nl

Mark Melman
m.melman@mulierinstituut.nl

Niels Meulenbroeks
n.meulenbroeks@mulierinstituut.nl

Agnes van Suijlekom
a.vansuijlekom@mulierinstituut.nl